



NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA
DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB

OKTOBER 2022
ŠTEVILKA 79
ISSN 1331 - 548X



**POPIS 2021: SLOVENCEV 2788
ALI 26% MANJ KOT 2011**

**30 LET ZVEZE SLOVENSKIH
DRUŠTEV NA HRVAŠKEM**

**BOGATO JESENSKO
DOGAJANJE V DRUŠTVIH**

**INTERVJU: GAŠPER DOVŽAN,
NOVI SLOVENSKI VELEPOSLANIK**



SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 79.
- 4 Minister Arčon obljubil finančno pomoč za odkup prostorov
- 5 Slovesnost v znamenju spodbudnih besed
- 6 Proslava v Slovenskem domu Zagreb
- 6 Na obisku pri rojakih na Madžarskem
- 7 Naj pesem zadoni
- 8 Pusti pevcu pesem peti
- 9 Koncert nadarjenih Tare in Aneja
- 9 Počele priprave za izložbu u Karlovcu
- 10 Goli otok
- 11 Letni zbor 2021
- 11 Duhovna sekcija A. M. Slomšek
- 12 Spomin na Stanka Vraza ...
- 12 ... in Josipa Gostiča
- 12 Venec v spomin na Iztoka Puca
- 13 Nikolaja Lukić (30. 8. 1928 – 8. 10. 2022)

GOSTILI SMO

- 14 Razstava Večerni intermezzo
- 14 Predstavljanje druge knjige
Hrvatska Kina – Prijateljstvo dostojno poštovanja

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 15 Slovencev za četrtno manj kot pred desetimi leti
- 16 Upadanje števila Slovencev ne bo brez posledic
- 18 Ob obletnici prikazali kaj zna in zmore manjšina
- 19 Igre brez meja v Gorskem kotarju
- 20 Minister Arčon na Reki
- 20 Tri desetletja dela splitskega Triglava
- 21 Uradni obisk veleposlanika pri slovenski skupnosti v Primorsko – goranski županiji

- 21 Desetletje in pol SKD Gorski kotar
- 22 Društvo Prešeren postalo 16. slovensko društvo na Hrvaškem
- 22 Za deset let petja – zgoščenka
- 23 Dnevi slovenske kulture v Istri
- 24 Doprinos manjina razvoju Zagreba
- 24 Obetavna mlada glasbenica iz poljskega društva
- 25 Na kratko o dogodkih v KPD Bazovica
- 25 Na kratko iz Slovenskega doma Karlovec
- 26 Pestro poletje v Palčavi šiši

NOVICE OD TU IN TAM

- 27 O plinu, evru, schengnu, migracijah, turizmu ...
- 28 Eno je načelna ureditev, drugo je praksa
- 28 3D tisk, pomemben del četrte industrijske revolucije
- 29 Poklon žrtvam taborišča Kerestinec
- 29 Spomin na don Janeza Kranjca
- 29 Slovenščina za otroke in mlade!

POGOVARJALI SMO SE

- 30 Z nerešenimi vprašanji smo se naučili živeti

KULTURNA OBZORJA

- 32 Kulturna dogajanja
- 32 Skrivnostni iskalec resnice in lepote
- 33 Slovenska poezija na festivalu v Samoboru
- 33 Plečnikova knjižnica: Ustvarjena za vse čase
- 34 Razstava o Plečniku
- 34 Ferdinand Kolednik, rešitelj prebivalcev Žirja
- 35 Učenje slovenskega jezika po modelu C

POLITIČNA SVETOVALNICA

- 36 Železna cesta rekordov

Novi odmev izdajata Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb

in Svet slovenske nacionalne manjšine
Mesta Zagreb
s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in Urada vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
**Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak,
Polona Jurinić, Irena Pavlović,
Darko Šonc, Tanja Borčić Bernard.**

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Drago Balazič

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
**Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb**
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci-zagreb.hr



Milenijska fotografija s
vseslovenskega srečanja.
Foto: Istog Duško Žorž

79.

Po skoraj letu dni smo končno dočkali rezultate lanskega popisa prebivalstva. Ti so pravzaprav le potrdili, kar se je domnevalo na podlagi parcialnih statističnih merjenj in podatkov. Morda pa vendarle nismo pričakovali, da bo popis razkril tolikšno globino padca števila prebivalstva in posameznih kategorij. Dejstvo, da se je v samo enem desetletju število prebivalcev Hrvaške zmanjšalo za skoraj desetino, odpira kar resna družbena vprašanja, čeprav je za zdaj bolj kot to, del javnosti razburil podatek o zmanjšanju števila katolikov. Prav tako je pomenljiv in resne analize vreden podatek, da je tistih, ki se niso opredelili kot Hrvati, le dobrih 8 odstotkov. Med temi so tudi narodnostne manjšine, katerih število – razen Romov – se še naprej zmanjšuje. Pa ne gre samo za upad absolutnih števil, pač pa so se zmanjšali tudi njihovi deleži.

Žal je popis pokazal tudi nič kaj obetavno sliko, ko gre za Slovence na Hrvaškem. Res je, da slovenska manjšina deli usodo vseh ostalih, pa vendar je treba povedati, da je upad števila pripadnikov slovenske manjšine med večjimi, prav tako se je za petino zmanjšal delež tistih, ki se opredeljujejo kot Slovenci in zdaj znaša le 0,20 odstotka. Kar je še posebej bole-

če in je vredno tudi kakšnega resnejšega znanstvenega raziskovanja, je podatek, da je upad števila opredeljenih Slovencev največji tam, kjer jih je sicer največ – v Primorsko-goranski županiji za skoraj tretjino in v Mestu Zagreb za skoraj 40 odstotkov (glej spodnji graf). V prestolnici je zdaj delež Slovencev manjši kot na ravni države, je le 0,17 odstotka.

Zakaj se to dogaja, kakšne bodo posledice, kam to pelje, kakšna je prihodnost ob takih trendih in podobna vprašanja bodo še dolgo zaposlovala vse, ki se znanstveno ali kako drugače ukvarjajo z narodnostnimi in v tem okviru tudi manjšinskimi temami. Za uvod smo nekaj malega o tem načeli v tej številki našega glasila, rezultate popisa je za Novi odmev analizirala predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, krajši komentar je podal predsednik Slovenskega doma Zagreb.

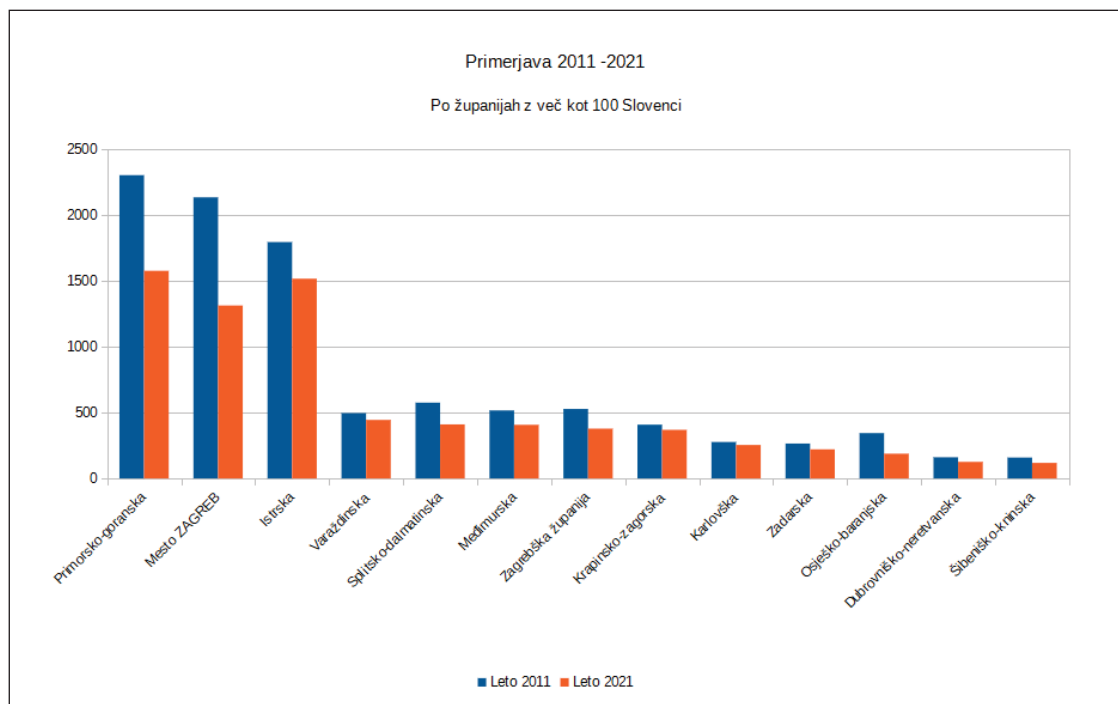
Sicer pa je obstoj manjšine v veliki meri odvisen od aktivnosti slovenskih društev in o dejavnosti našega, pa tudi pa tudi drugih, o čemer poročamo tudi tokrat. Na podlagi teh poročil lahko sklepamo, da so naša društva in člani v njih kar dejavni, čeprav se deloma še pozna, da so bile v minulih dveh letih zaradi covid-a mnoge dejavnosti omejene ali celo povsem prekinjene. Nekatere dejavnosti je

po poletnem zatišju šele ogrevajo za resnejši zagon. Sicer pa je imelo kar nekaj društev letos obletnice delovanja, pišemo o slovesni akademiji ob 30-letnici Zveze slovenskih društev na Hrvaškem ter objavljamo fotoreportažo z vseslovenskega srečanja, ki je bilo letos še drugič zapored v Park šumi Golubinjak.

Pomoč Slovincem na Hrvaškem in njihovim društvom, zlasti pri izvedbi pouka slovenščine in kulturnem udejstvovanju obljubljata tudi nova ekipa Urada vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu in novi slovenski veleposlanik na Hrvaškem, s katerim smo za to številko Novoga odmeva pripravili obsežen intervju. Sicer pa bo morda s prihodnjim letom tudi za Slovence na Hrvaškem, še posebej za tiste, ki živijo ob meji, življenje nekoliko lažje. Če bo namreč Hrvaška sprejeta v schengen, bo prestopanje slovensko-hrvaške meje veliko bolj enostavno, predvsem pa manj zamudno, še posebej v času turistične sezone in ob praznikih, ko so ceste polne vozil. Tako v Sloveniji kot na Hrvaškem si želijo, da bi bil nadzor na meji med državama odpravljen, ni pa še povsem gotovo, da se bo to tudi zgodilo. O tem nekaj več v naši redni rubriki o slovensko-hrvaških odnosih. V rubriki, v kateri se spominjamo

znamenitih osebnosti iz naše zgodovine pa tokrat pišemo o Ferdinandu Koledniku, slovenskemu duhovniku in prevajalcu, ki je leta 1943 rešil več kot 600 prebivalcev otoka Žirje gotove smrti, za kar so mu na otoku postavili spominsko ploščo. In na koncu še o oni temi, ki bi lahko bila zaščitni znak tako Hrvaške kot Slovenije, če ne bi imela negativnega prizvoka – počasnih železnicah. Prijetno branje vam želimo!

(dab)



Minister Arčon obljubil finančno pomoč za odkup prostorov

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matej Arčon je 26. oktobra obiskal Slovenski dom v Zagrebu. S predstavniki slovenske skupnosti na Hrvaškem so spregovorili o konkretnih aktivnostih in težavah slovenske manjšine na Hrvaškem ter določili časovnico za njihovo reševanje in uresničevanje.

Minister Arčon, ki ga je na sestanku spremljal veleposlanik Republike Slovenije v Zagrebu Gašper Dovžan, se je srečal s predsednikom Darkom Šoncem, predsednico krovne organizacije slovenskih društev na Hrvaškem **Barbaro Riman**, poslanko v hrvaškem Saboru **Barbaro Antolić Vuporo** in predstavnicco Slovencev iz Gorskega kotarja **Vero Malnar**. V izjavi po pogovorih je srečanje ocenil kot zelo pozitivno. „Začeli smo s konkretnimi aktivnostmi, opredelivijo ciljev in časovnim okvirom njihovega uresničevanja,“ je dejal. Kot ključno prednostno nalogo je izpostavil učenje slovenskega jezika, problem, ki je skupen vsem zamejskim skupnostim. O tem bo Urad že decembra organiziral sestanek na Ministrstvu za šolstvo. V Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem so pripravili natančno analizo potreb po učenju slovenskega jezika po modelu C, Urad za

„Ko bo prišlo do dogovora o odkupu, bomo finančno pomagali, da končno ta dom pride v slovensko last,“ je v Zagrebu zagotovil minister Arčon.

Slovence v zamejstvu in po svetu pa bo videl, kako lahko z dodatnimi finančnimi sredstvi okrepi učenje slovenskega jezika. Predvsem zato, ker so učitelji na Hrvaškem slabše plačani kot v Sloveniji in je težko najti slovenskega učitelja, ki bi odšel na delo v hrvaško šolo.


Udeleženci sestanka so govorili tudi o gospodarskem sodelovanju vseh štirih slovenskih obmejnih skupnosti, pogovore o tem bo vodilo slovensko Ministrstvo za gospodarstvo, podpis pogodbe pa je načrtovan za začetek januarja. Beseda je

tekla še o iskanju ustreznih kandidatov za volitve v hrvaške predstavniške organe, tako na lokalni kot na parlamentarni ravni, posebej pa v manjšinske svete.

Predsednik Darko Šonc je ministra Arčona seznanil s težnjami Slovenskega doma za odkup prostorov, v katerih društvo deluje že več kot 70 let. „Slovinci v Zagrebu lahko ob tem pričakujejo

enako pomoč, kot jo je dobila skupnost v Pulju. Ko bo prišlo do dogovora o odkupu, bomo finančno pomagali, da končno ta dom pride v slovensko last,“ je v Zagrebu zagotovil minister Arčon. Pravno formalno postopek odkupa prostorov v Masarykovi rešuje hrvaška vlada, Ministrstvo za državno lastnino. „Mi uradno še nismo dobili nobenega dokumenta, ampak stvari se razvijajo, lobiramo, ne samo mi, tudi veleposlaništvo, politika. Hrvaške oblasti so ocenile stanje in vrednost prostorov, zdaj pričakujemo njihovo ponudbo in potem gremo v realizacijo,“ je dejal predsednik Slovenskega doma Zagreb Darko Šonc. Dodal je, da se je Hrvaška vlada tudi v operativnem načrtu za nacionalne manjšine zavezala, da bo vsem manjšinam omogočila odkup takšnih prostorov in izrazil upanje, da se bo to zgodilo kmalu.

Delovnemu srečanju je sledilo prijetno druženje vseh sodelujočih v dvorani Franceta Prešerna, kjer se je nadaljevala izmenjava idej, kako posodobiti delovanja slovenskih društev na Hrvaškem.

(tbb) 



Pogovori ministra Arčona in njegovih sodelavcev s predstavniki Slovencev v Slovenskem domu Zagreb. Foto: Urad VRS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Slovesnost v znamenju spodbudnih besed

Slovenija in Hrvaška sta letos praznovali 31. obletnico državnosti in vzpostavitve diplomatskih odnosov med državama. Slavnostni sprejem ob slovenskem državnem prazniku so v Muzeju sodobne umetnosti v hrvaški prestolnici organizirali Veleposlaništvo Republike Slovenije, Slovenski dom Zagreb in Slovensko-hrvaški poslovni klub.

V zagrebškem Muzeju sodobne umetnosti smo 25. junija zaznamovali 31. obletnico Dneva državnosti Republike Slovenije, pa tudi 31. obletnico vzpostavitve diplomatskih odnosov med Slovenijo in Hrvaško. Po himni obeh držav, ki ju je

Hrvatov v Sloveniji, kot zagotovilo za še boljše medsosedske odnose. Zbranim je čestitala slovenski dan državnosti in izrazila prepričanje, da bosta državi z vstopom Hrvaške v evrsko območje in šengen še tesneje sodelovali.



Sprejema ob Dnevu državnosti RS so se udeležili ugledni gostje iz kulturnega in političnega življenja, predstavniki diplomatskega zbora, gospodarstveniki in pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem. Foto: VRS

zapel Celjan **Matic Zakonjšek**, študent petja na zagrebški Akademiji za glasbo, je zbrane nagovoril novi slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Gašper Dovžan**, ki je v začetku junija prevzel ta položaj. Spregovoril je o skupnih začetkih slovenske in hrvaške državnosti in o mednarodnih ciljih, ki sta si jih državi zastavili in tudi dosegli v preteklih tridesetih letih. "Odprta vprašanja med Slovenijo in Hrvaško so posledica razpada nekdanje skupne države, reševati pa jih moramo v evropskem duhu in v luči dobrososedskih odnosov, da ne bi z njimi obremenjevali prihodnje generacije", je dejal veleposlanik Dovžan. Poudaril je zavidljiv obseg meddržavnega sodelovanja na področju gospodarstva, kulture, športa, pa tudi množične turistične obiske tako Hrvatov v Sloveniji in še posebej Slovencev na hrvaški obali.

Veleposlanik je izpostavil tudi prizadevanja slovenske narodne skupnosti v različnih krajih Hrvaške, ki pod okriljem Zveze slovenskih društev vplaga veliko časa in energije tako v ohranjanje slovenske kulture in jezika kot tudi v sodelovanje z različnimi institucijami na Hrvaškem.

V imenu hrvaške vlade je navzoče pozdravila generalna sekretarka v Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve **Andreja Metelko Zgombić**, ki je prav tako izpostavila medsebojno sodelovanje držav kot ključ za reševanje vseh odprtih vprašanj. Opozorila je tudi na vlogo Slovencev, ki živijo na Hrvaškem in

V drugem delu kulturno-umetniškega programa je nastopila mlada hrvaška harfistka **Tara Franjić**, ki obiskuje 1. razred umetniške gimnazije Konzervatorija za glasbo in balet v Mariboru. Prav omenjena mlada umetnika, ki se izobražujeta v sosednjih državah, sta lepo ponazorila tako bližino kot sodelovanje Slovenije in Hrvaške.

Sledil je koncert slovenskega kantavtorja **Vlada Kreslina**, ki je s svojo skupino Mali bogovi nastopil v sklopu programa Poletje v MSU, še pred sprejemom pa je bil v prostorih MSU prikazan dokumentarni film *Poj mi pesem*, o umetniškem razvoju Vlada Kreslina in kulturnem kontekstu, v katerem deluje že več kot štirideset let. Slavnostne prireditve so se udeležili številni pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem, ugledni gosti iz kulturnega in političnega življenja, predstavniki diplomatskega zbora in gospodarstveniki.

(tbb)



Obiskovalci so na ploščadi pred MSU lahko prisluhnili Vladu Kreslinu in Malim bogovom. Foto: akm

Proslava v Slovenskem domu Zagreb

Tudi letos smo članice in člani Slovenskega doma počastili slovenski Dan državnosti. Tokrat je bilo malce drugače kot v minulih letih, vse skupaj pa se je dogajalo 23. junija v prostorih Slovenskega doma Zagreb.

Seveda bi bila proslava nepopolna brez slovenske pesmi, zato je Spevski, ki ga je na harmoniki spremljal dirigent **Ivica Ivanovič**, najprej zapel vsem znano Avsenikovo skladbo *Slovenija, od kod lepote tvoje*, nato pa še venček narodnih pesmi.

Navzoče je nagovoril predsednik **Darko Šonc**. Poudaril je namen in pomen tega praznika in izrazil zadovoljstvo nad dejstvom, da se je proslave udeležilo tako veliko ljudi in da je bila dvorana nabito polna. To je še posebej pomembno, če upoštevamo dogajanje v zvezi z epidemijo covid.

Z zanimanjem smo si tudi ogledali projekcijo dokumentarnega filma *30 vrhov za 30 let samostojne Slovenije*. Film na zanimiv način prikazuje, kako se je glavni junak filma povzpел na 30 vrhov in tako obeležil svojih 30 let in 30 let obstoja samostojne Slovenije.

Po ogledu filma je sledilo, tako kot je v navadi ob takih priložnostih, prijetno prijateljsko druženje s kletom in pesmijo.

Marjan Dirnbek



Nastop našega zbora ob harmonikarski spremljavi dirigenta prof. Ivica Ivanoviča. Foto: akm

NASTOP V MONOŠTRU

Na obisku pri rojakih na Madžarskem

Pevski zbor Slovenskega doma Zagreb se je 11. septembra podal v Monošter na Madžarskem. Povabljeni smo bili na koncert, na katerem smo nastopili štirje mešani pevski zbori iz treh držav: domačini iz Monoštra oz. natančneje Gornjega Senika, Beltincev, Vrhnike in Zagreba.

Koncert z naslovom *Jesenski pozdrav* je organizirala Zveza Slovencev na Madžarskem. V njenem imenu nas je nagovorila predsednica Zveze **Andrea Kovács**, ki je povedala, da je med najpomembnejšimi nalogami njihove organizacije ohranjanje slovenskega jezika in kulture. "Vsak pevski nastop je tudi izpoved pripadnosti. In to pripadnosti slovenski kulturi", je še dejala Kovács. Nas je vabilo na koncert kar nekoliko presenetilo, saj pravih vaj še niti nismo imeli, pa nas je že čakal prvi nastop. Vendar pa to ni bil kak poseben problem, saj smo v zboru pevke in pevci z dolgoletnim pevskim stažem. Tudi dan je bil prijeten za potovanje, še vedno poleten, vendar že tudi malce jesenski. V Monoštru so nas namestili v hotelu Lipa, kjer ima sedež tudi Slovenski kulturno informativni center.

Program, ki smo ga pripravili, je bil nekoliko lahkotnejši in sodeč po odzivu občinstva, ki nas je večkrat nagradilo z bučnim aplavzom in se nam pridružilo pri petja Venčka, smo ga kar solidno izvedli. Pa tudi zborovodja **Ivica Ivanovič** nas po nastopu ni preveč oštel. Po koncertu je bilo krajše druženje, seveda s pesmijo, saj ne more biti drugače, če se v istem prostoru znajdejo štirje zbori.



Z nastopa našega zbora v Monoštru. Foto: Dušan Mukič

In ko je bilo najlepše, smo se odpravili domov, vsak pa je v sebi odnesel spomin na lepo preživet dan in druženje.

Irena Pavlovič, Stanka Herak

Na kratko o Monoštru (madžarsko Szentgotthárd, nemško St. Gotthard)

Monošter je mestece z okoli 9000 prebivalci ob reki Rabi na skrajnem zahodu Madžarske tik ob meji z Avstrijo in kakih 10 km severno od meje s Slovenijo. Konec 12. stoletja ga je ustanovil madžarski kralj Béla III. Mesto leži v Železni županiji in velja za središče Slovenskega Porabja, predvsem kot posledica priseljevanja slovenskih delavcev iz vasi južno od mesta. Okoli mesta živijo tudi pripadniki nemške manjšine. Do pristopa k šengenskemu sporazumu sta bila tu cestni in železniški mejni prehod. Slovenija ima v Monoštru konzulat.

(Vir: Wikipedia)

Naj pesem zadoni

Po dveh letih prisilnega premora zaradi pandemije, se je revija koncertov pevskih zborov Primorska poje vrnila k tradiciji. Zaradi epidemioloških razlogov se je izvedba premaknila na čas med 23. aprilom in 19. junijem. Odvijala se je v dvoranah, na odprtem in v cerkvah po vsej Primorski, v zamejstvu v Italiji in na Hrvaškem. V skoraj dveh mesecih se je zvrstilo 36 koncertov, na katerih je nastopilo 184 pevskih zborov vseh vrst, mešanih, moških, ženskih, oktetov, vokalnih skupin, skupin ljudskih pevk in pevcev, dekliških in fantovskih zborov, klap in komornih zborovskih sestavov.

Čeprav v nekoliko okrnjeni sestavi, a odločni, da spet zapojemo, smo tudi tokrat na reviji nastopili člani Mešanega pevskega zbora Slovenski dom Zagreb. Našemu zboru je bil dodeljen nastop 29. maja v Cerknem, kar nam je ustrezalo, saj smo tako imeli še kar dovolj časa vaditi in se pripraviti, da pesmi in

je delovala od zime 1943 do maja 1945 je kulturni spomenik državnega pomena, vpisana je na poskusni seznam svetovne dediščine pri Unescu in sodi med pogosto obiskane pomnike druge svetovne vojne. Predstavlja mednarodno priznan simbol humanizma, povezovanja in odpora proti fašizmu in nacizmu



Z nastopa MePZ Slovenski dom Zagreb v Cerknem. Foto: Rado Božič

glasovi zbora iz Zagreba zadonijo na Primorskem. In dejansko smo tudi bili pripravljene. Samo potovanje je vedno „zanimivo“. Kljub pravočasnemu odhodu ti ura in pol čakanja na meji ne dovolji časa za počitek in odmor med potjo. Hitiš, da prideš pravočasno. Deževen dan, vijugava, serpentinasta cesta od Idrije do Cerknega, prelep alpski prostor in smo na cilju.

Koncert je bil v osnovni šoli v Cerknem. V prireditvenem prostoru, na odru smo zapeli drugi po vrsti od petih zborov. Slišala se je naša pesem: Viharnik vrh gora, Moje orglice (ob spremljavi harmonike, ki jo je igral maestro **Ivica Ivanović**) in Siyahamba. Zanimivo je bilo ozadje odra. Na zidu za nami so bili portreti znanih slovenskih osebnosti: Primoža Trubarja, matematika Franca Močnika, Franceta Bevka, zdravnice v partizanski bolnišnici Franje Bojc Bidovec in Franceta Prešerna. Občinstvo nas je tople sprejelo, saj smo po dveh letih premora spet slavili glasbo in petje. Vsi zbori smo dobro petje pokazali na nastopu, po njem pa se je petje razlegalo še naprej v hotelu Cerkno, kjer smo se družili in prepevali. Saj nas pesem povezuje.

Naslednji dan smo izkoristili za ogled Partizanske bolnišnice Franja, nedaleč od Cerknega. Partizanska bolnišnica Franja, ki

ter organizirane zdravstvene oskrbe. V njej se je zdravilo skoraj 600 ranjencev številnih narodov. Bolnišnico je leta 2007 popolnoma uničila povodenj, vendar so jo v celoti obnovili, tako da obiskovalcem nudi verodostojen vpogled v njeno delovanje.

Vsi, ki smo prišli do cilja skozi sotesko Pasice ob potoku Čerinščice, po strmih lesenih stopnicah, smo bili presenečeni nad videnim in slišanim. Ogled je vodila **Majda Rojc** in nam na zanimiv način predstavila dogajanje in mnoge podrobnosti iz časa delovanja bolnišnice. Občudovanja vredni ljudje, ki so s svojimi idejami in nadčloveškimi napor kljubovali okupatorju, postavili barake, zgradili elektrarno, zdravili ranjence in celo skrbeli za razvedrilo ranjencev. Humanost, plemenitost in tovarištvo, vse na enem mestu.

Stanka Herak



Pevci med ogledom Partizanske bolnišnice Franja. Foto: Stanka Herak

Pusti pevcu pesmi peti

Po dveletnem premoru smo se pevci MePZ z veseljem odzvali vabilu na težko pričakovani Tabor slovenskih pevskih zborov 18. in 19. junija v Šentvidu pri Stični. Tam smo preživeli dva čudovita, vroča dneva.

Na Taboru se počutimo že kot doma. V soboto so nam dobrodošlico zaželeli znani obrazi prijaznih domačinov. Dekleta, ki so nas pospremila v „našo“ učilnico - sobotni nastop je vedno v osnovni šoli Ferda Vesela - , kjer smo pred nastopom ogreli naše glasilke in se preoblekli v za nastop pripravljene kostime. Organizatorji so se potrudili, da smo se počutili nadvse prijetno. Ponudili so nam pecivo in vodo, s katero smo se odžejali in malce ohladili v sicer vročem dnevu. Pred nastopom smo se pozdravili s pevci, ki so prišli iz Banja Luke, Gornjega Senika - Monoštra, Pulja, Reke, Beograda in Zrenjanina. Poznamo se že, saj se srečujemo vsako leto in to nas veseli. Vsi zbori smo se predstavili z ljudskimi, ponarodelimi ali umetnimi pesmimi. Naš zbor je zapel tri: Avsenikovo *Viharnik vrh gora*, *Moje orglice* Mojmirja Sepeta in afriško ljudsko *Siyahamba*, prirejeno na slovenski napev. Večerni koncert sta sklenila ženski in moški zbor domačinov. S pesmijo so se zahvalili vsem pevcem za sodelovanje.

Druženje v Šentvidu se je nadaljevalo naslednji dan. Na sobotnem koncertu sodelujejo slovenski pevski zbori iz zamejstva in drugih držav, v nedeljo pa zbori iz vse Slovenije in zamejstva, vsi združeni v en zbor na prizorišču osnovne šole Ferda Vesela. Ta dan je slovenski pevski praznik. Letošnji Tabor je bil posvečen **Stanetu Pečku**, ki je več kot trideset let pripravljaj scenarij za zaključno prireditev šentviškega tabora. Pod sloganom letošnjega Tabora Pusti pevcu pesmi peti so zadoneli glasovi iz tisoč grl, iz več kot osemdesetih zborov. Združeni otroški in mladinski zbori, združeni ženski, moški in mešani zbori prepoznavni po svojih majicah, klobukih, senčnikih in tablah so zapeli pod dirigentsko palico **Igorja Švare**. Ker je bilo za priprave malo časa, so bile izbrane pesmi, ki so stalnica zborovskih repertoarjev. Program se je začel z himno Republike Slovenije. Potem smo ob spremljavi



Članice in člani MePZ Slovenski dom Zagreb na 51. Taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični. Obe foto: Gašper Stopar

Godbe Stična vsi združeni zbori zapeli pesem *Slovenska dežela*, združeni otroški zbori nadaljevali s *Kekčevo pesmijo* in *Lepa je dežela naša*. Do konca programa so izmenjujoč se peli vsi zbori, med petjem so se vrstile recitacije, ples narodnih noš, da bi končali veselo z *Venčki*, ki sta jih priredila Igor Švara in Stane Peček. Zbrane je nagovoril **Alojz Kovšca**, predsednik Državnega sveta Republike Slovenije, program je povezovala **Anica Volkar**, prenos programa pa je bil na TV SLO 1.

Že zdaj pa se veselimo nastopa na Taboru v Šentvidu prihodnje leto, ko bo naš zbor slavil petdeseto sodelovanje na tej prireditvi.

Stanka Herak

Svečani koncert ob 90. obletnici zbora Slovenski dom Zagreb

Vljudno vabljeni na koncert ob 90. obletnici zbora Slovenski dom Zagreb,
10. decembra 2022, ob 13. uri, v Glasbeno akademijo (Trg Republike Hrvatske 12, Zagreb)
 na katerem bosta poleg zbora Slovenski dom Zagreb nastopala MePZ Triglav iz Splita in
 Lovski pevski zbor iz Medvod.


Brezplačne vstopnice si lahko zagotovite v času uradnih ur, vsak torek in četrtek med 10. in 13. uro
 po telefonu: 01-4855 171 ali e-pošti: slovenski-dom@zg.t-com



Koncert nadarjenih Tare in Aneja

Koncertu **Tare Franjić** iz Zagreba, ki je že imela koncert na harfi pred občinstvom v Slovenskem domu Zagreb, se je 6. junija pridružil mladi trobentač **Anej Gorenjak** iz Raven na Koroškem. Oba svojo glasbeno pot tlakujeta v prvem razredu umetniške gimnazije Konservatorija za glasbo in balet Maribor, kjer sta odlična dijaka. Stara sta komaj 15 let. Tara je učenka prof. **Daliborja Bernatovića**, medtem ko Anej študira v razredu prof. **Matjaža Dobrovnika**, njuno izjemno nadarjenost dokazujejo tudi nagrade na domačih in tujih tekmovanjih.

Anej se je predstavil z dvema skladbama na trobenti, nato je Tara zaigrala dve skladbi na harfi, skupaj pa sta zaigrala tri skladbe in tako ustvarila zanimiv in redek duo. Na sporedu so bile skladbe Alexandra Goedickega, Johanna Nepomuka Hummla, Sergeja Duchena, Bernarda Dewagterja, Petra Machajdika, Alphonsa Hasselmansa, Clauda Debussyja. Kako je bilo si lahko ogledate na videoposnetku na: https://youtu.be/gPnlEP_uFo

(akm) 



Obiskovalci niso skrivali navdušenja nad odličnim nastopom in so mlada glasbenika nagradili z velikim aplavzom. Foto: akm

ŠOPEK

Počele priprave za izložbu u Karlovcu

Ljetni praznici su završili, u Slovenskom domu Zagreb, početkom rujna uobičajeno se zahuktavaju aktivnosti pa je tako 4. listopada i kreativna radionica počela sa stalnim aktivnostima.

Pravo je zadovoljstvo da Šopek nastavlja s radom u punom broju. Prvi susret Šopeka, nakon ljetnih praznika sve je članice obradovao, jer su već pomalo nestrpljivo čekale radne utorke u Slovenskom domu Zagreb.

Odmah se počelo ozbiljno dogovarati o realizaciji novih zadataka: jedan od glavnih je priprema retrospektivne izložbe radova Šopeka u Gradskoj knjižnici *Ivan Goran Kovačić* u Karlovcu, u studenome ove godine, koja će trajati dva tjedna. Žele pokazati ono najbolje što su u 16-godišnjem djelovanju savladale i ostvarile. Poželimo im puno zadovoljstva i uspjeha u daljnjem kreativnom radu.

NS 



Šopekice su u punom sastavu počele s redovitim aktivnostima. Foto: Matic Zakonjšek

Goli otok

4. junija je Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb organiziral študijsko potovanje na Goli otok. Zgodovinska resnica o Golem otoku dolga ni smela v javnost, tudi zgodovinska stroka se je tej temi bolj kot ne izogibala, največkrat se je omejila zgolj na omembo zapora in nič več.

Zanimanje za izlet na Goli otok je bilo veliko. Obisk otoka je možen z ladjo iz Baške na Krku in vključuje vožnjo na Goli otok in z nje, ogled posameznih objektov s turističnim vlakcem in strokovno vodenje. Sam ogled otoka, ki je bil taborišče, iz katerega je bilo zaradi močnih morskih tokov nemogoče pobegniti, ni posebno slikovit. Objekti so zanemarjeni, polni razbite steklovine, okna in vrata so poškodovana, stene podrte. Ni osrednjega mesta, kjer bi bila prikazana obnova taborišča ali ravnanje z zaporniki in njihovo življenje. Niti ene fotografije ni, ki bi pričala o tistem času.

Lahko le predvidevamo, kako je potekalo življenje v teh težkih razmerah na otoku, na katerem ni sladke vode, sonce, veter in razbeljeno kamenje pa



V spomin na žrtve komunističnega režima na Golem otoku je Darko Šonc položil venec na spominsko ploščo. Obe foto: akm



Na trpljenje političnih zapornikov na Golem otoku danes spominjajo razvaline.

so neusmiljeni. Tudi nam je bilo težko, čeprav smo bili tam le nekaj ur.

Vtis je, da današnja država to obdobje naše zgodovine obravnava zelo sramežljivo in mu skuša dati čim manj pomena. Škoda. Obnovljeni Goli otok bi lahko bil kraj spoznavanja zgodovinskih zmot in nepotrebnega trpljenja, ne le turistična destinacija. Da pa življenje ni samo temno in da premoremo še nekaj smisla za humor, pa dokazuje ime edine restavracije na otoku - Pržun.

Rolando Nikčević



Taborišče na Golem otoku je bilo ustanovljeno leta 1949 po ukazu jugoslovanskega državnega in partijskega vodstva v okviru velike čistke v Komunistični partiji Jugoslavije po resoluciji Informbiroja in sporu Tita s Stalina. Taborišče na Golem otoku je delovalo do leta 1956, v to in druga t.i. prevzgojna taborišča je bilo poslanih več kot 16 tisoč ljudi, od katerih jih je 413 umrlo. Med političnimi zaporniki je bilo nekaj več kot 450 Slovencev.

Letni zbor 2021

30. junija smo imeli slovenski izgnanci, ki živimo v Zagrebu, letni zbor, ki ga je organizirala **Jozefa Bogolin**. Prišlo je le sedem članov, vsi, ki so lahko prišli, ostali so bili bolni ali so nepokretni, za dve članici pa ne vemo, kje sta in se tudi na naša pisma ne odzivata. Na zboru smo tudi izvolili nov odbor: **Alojz Kramar** – predsednik, **Zoran Šonc** – podpredsednik in **Jozefa Bogolin** – blagajničarka.

Za delo v letu 2021/22 smo izrekli pohvalo **Ivanki Filipan** in **Jozefi Bogolin**, za delo v prejšnjih letih pa **Marinki Jocić**, ki se zaradi poškodbe ni mogla udeležiti zbora.

Soglasno smo zaželeli predsednici Društva izgancev Slovenije **Ivici Žnidaršič**, da nas še naprej uspešno vodi in ji čestitali za odlikovanje – Red za zasluge, ki ji ga je spomladi podelil predsednik RS **Borut Pahor**.

Vsem članicam in članom Društva izgancev Slovenije Zagreb želimo zdrav-



Udeleženci letnega zbora izgancev: Slavko Kramar, Ivanka Filipan, **Stanka Novković**, Zoran Šonc, **Franciška Ikodinović**, **Elfrida Petek** in Jozefa Bogolin (z leve). Foto: J. Bogolin

ja in da se v letu 2022 še srečamo v Slovenskem domu Zagreb.

Predsednik KO DIS Zagreb,
Alojz Kramar



Duhovna sekcija A. M. Slomšek

Po več kot dveh letih smo imeli 22. maja v Zagrebu spet slovensko mašo, na kateri je nastopil mešani pevski zbor A. M. Slomšek. Iz Slovenije je prišel maševat župnik iz Velike doline gospod **Janez Zdešar**, ki je vodil maše do 26. junija. Po mašah v kapelici Ranjenega Jezusa v Ilici se zberemo vsi še na klepetu in pogostitvi v Slovenskem domu Zagreb na Masarykovi.

Po običajnem poletnem odmoru smo se spet zbrali 9. septembra, ko smo začeli vaditi. Naši pevci zelo radi pridejo v Slovenski dom, kjer ne le vadimo slovenske pesmi, pač pa se tudi družimo in kakšno rečemo. Naš duhovni zbor prejema številne pohvale za nastope na mašah. Tudi novi zborovodja **Luka Hosu** se je že zelo dobro povezal s pevci in vklopil v delo zbora. Septembra je iz Slovenije prvič prišel maševati v Zagreb grkokatoliški župnik **Mihajlo Hardi**. Vsi, ki se želite ude-



Grkokatoliški župnik Mihajlo Hardi je prvič maševal v Zagrebu. Foto: Olga Tkalčec

ležiti maš v slovenščini v središču Zagreba si lahko spored ogledate na vhodu v kapelico in na spletni strani <http://www.slovenci-zagreb.hr/si/spored-mas-v->

-slovenskem-jeziku-za-letno-2022/
Vabljeni!

Olga Tkalčec



Spomin na Stanka Vraza ...

Na spominski plošči Stanku Vrazu na pročelju stavbe NAZU v Opatički ulici, kjer je pesnik živel in ustvarjal, je predsednik Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb **Darko Šonc** v spremstvu članov Sveta 10. junija položil venec. **Matic Zakonjšek**, član Slovenskega doma Zagreb je recitiral pesmi Stanka Vraza in mlade slovenske pesnice **Nine Novak Oiseau** ter tako obudil spomin na slovensko-hrvaškega pesnika in pripadnika ilirskega gibanja, ki ob Petru Preradoviću in Ivanu Mažuraniću velja za najpomembnejšega pesnika hrvaške romantike in prvega hrvaškega poklicnega književnika.



... in Josipa Gostiča

Predsednik Sveta je položil venec tudi na spominsko ploščo nekdanjega prvaka zagrebškega HNK in ljubljenca zagrebškega občinstva, Josipa Gostiča. Ta odlični tenorist je bil eden izmed največjih slovenskih opernih pevcev in je trajno zaznamoval tudi hrvaško glasbeno kulturo. V Vitezovičevi ulici, kjer stoji spominska plošča, so se razlegali zvoki pesmi *Bosa pojdiva* (uglasbil Rado Simoniti), ki jo je nekoč pel tudi Josip Gostič, tokrat v izvedbi mladega pevca Matica Zakonjška.

(akm) 🗣️



Venec v spomin na Iztoka Puca

V spomin na roketmetno legendo Iztoka Puca (14. 9. 1966 Slovenj Gradec - 20. 10. 2011 Florida), so člani Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb 19. oktobra na njegovo spominsko ploščo na športni dvorani *Kutija šibica* v Zagrebu položili venec. Ta športni velikan, ki je v 46. letu izgubil bitko s hudo boleznijo, je primer, kako naj športnik ravna z ekipo in nasprotnikom in vzor vsem, ki se ukvarjajo z roketmetom.

Iztok Puc je največji uspeh dosegel v dresu hrvaške reprezentance, ki je na poletnih olimpijskih igrah leta 1996 v Atlanti osvojila prvo zlato olimpijsko medaljo za Hrvaško. Pomnimo ga kot športnika, ki je na olimpijskih igrah igral za tri različne reprezentance - jugoslovansko, hrvaško in slovensko.

(akm) 🗣️



Foto: Slavica Šarović



Tridesetega julija letos se je skupina članov pevskega zbora podala v Sveto Trojico, rojstni kraj naše dolgoletne članice in prijateljice Klare. Pričakal nas je Klarin nečak **Jože**, ki nas je odpeljal na pokopališče, kje smo se s kratkim programom še enkrat poslovili od Klare in se spomnili vseh naših družjenj, njenih recitacij, nastopov, pesmic, ki jih je pisala za vse nas, njenega jodlanja, njenih maškar, njenega prijateljstva. Ogledali smo si Sveto Trojico, prelepi kraj, o katerem je pisala tudi Klara, ki ga je imela neizmerno rada in kjer je želela biti pokopana. In ta želja se ji je izpolnila. Še enkrat, počivaj v miru, draga Klara.

Na sliki smo člani pevskega zbora Slovenski dom Zagreb ob Klarinem grobu na njen rojstni dan, 30. julija.

Tekst: Irena Pavlovič, foto: Ivan Kralj

IN MEMORIAM

Nikolaja Lukić (30. 8. 1928 – 8. 10. 2022)

V začetku oktobra nas je zapustila dolgoletna članica Slovenskega doma Zagreb in zbora duhovne sekcije A.M. Slomšek Nikolaja Lukić.

Nikolaja je bila rojena na Primorskem, službovala je v Piranu, kjer je spoznala moža, s katerim sta se preselila v Zagreb. Spoznali sva se v Domu upokojencev Maksimir, kjer je prepevala in povabila sem jo naj obišče slovensko mašo v kapelici Ranjenega Jezusa na Ilici, na kar se je z veseljem odzvala in se kmalu vpisala v Slovenski dom Zagreb, kjer je aktivno sodelovala v duhovnem zboru A. M. Slomšek. V njem je pela sopran celih 25 let.

Bila je vestna in natančna, prinašala nam je peciva, ki jih je sama pekla in

še posebej je bila znana njena bela pita. Pred leti smo jo obiskali v Domu upokojencev na Maksimiru ob njenem 90. rojstnem dnevu, česar se je močno razveselila in se pohvalila, da je medtem dobila tretjo vnukinjo. S svojimi otroci, hčerko in dvema sinovoma, in vnuki je vselej govorila slovensko.

Nikolaja je bila krasna osebnost, imeli smo jo radi in jo cenili. Na zadnje počivališče smo jo pospremili na zagrebškem Mirogoju. Naj počiva v miru in Bog naj ji da večni mir in spokoj.

Za Zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek: Mila Klarica



Razstava Večerni intermezzo

Sodelovanje med Slovenskim domom Zagreb in združenjem Fijaker se nadaljuje. Z razstavo slik z naslovom Večerni intermezzo se je 1. junija v našem Domu predstavilo več kot 30 avtorjev, ki razstavljajo na portalu Ludwig Design.

Tudi tokratna razstava je bila zasnovana tako, da avtorjem daje

svobodo pri izbiri motivov in tehnik, povezava pa je intimno doživetje sveta.

Videli smo, kako slikarji izkazujejo svojo notranjo ustvarjalno spodbudo, ki jih motivira k izražanju z različnimi slikarskimi tehnikami.

V besedilu kataloga, ki je spremljal razstavo, je mr. art. **Krešimira Gojanović** med drugim zapisala: »Ustavljajo se v medprostorih sanj in realnosti, sledijo notranjim podobam in občutkom, raziskujejo zgradbe in strukture, obzorja in vodne preobrazbe. Umetniki so predstavili nekaj novih prostorov osvobodene domišljije, v samotni in kontemplativni umetnosti slikanja, skozi katero je potekalo iskanje notranje svetlobe, v mikrokozmosu lastne ustvarjalne izkušnje.«

Na razstavi je govoril likovni kritik prof. **Nedeljko TIntor**. Po odprtju razstave in ogledu slik se je nadaljevalo druženje v klubu Moja dežela.

Rolando Nikčević 



Velik interes obiskovalcev za zanimivo razstavo. Foto: akm

GOSTILI SMO

Predstavljanje druge knjige *Hrvatska-Kina: Prijateljstvo dostojno poštovanja*

U povodu obilježavanja 30. obljetnice uspostave diplomatskih odnosa između Republike Hrvatske i Narodne Republike Kine, u organizaciji Hrvatsko-kineskoga društva prijateljstva i Veleposlanstva NR Kine u Republici Hrvatskoj, u Slovenskom je domu Zagreb, 13. lipnja predstavljena druga knjiga *Hrvatska-Kina: Prijateljstvo dostojno poštovanja*, urednika **Andrije Karafilipovića**.

Predavači su iscrpno govorili o knjizi i hrvatsko-kineskim odnosima: veleposlanik **Qianjin Qi**, **Stjepan Mesić**, **Ivo Josipović**, **Ante Simonić**, **Stjepan Heimer** i **Mato Arlović** a u glazbenom dijelu programa nastupila je **Rita Džao-Simonić** otpjevavši pjesme na hrvatskome i kineskom jeziku.

Ivica Bitunjac 



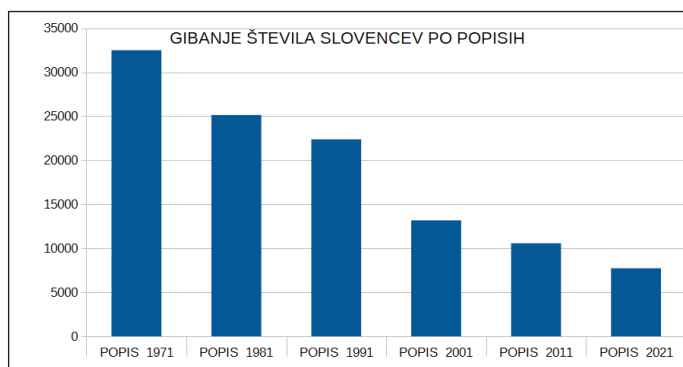
Ugledni gosti na predstavljanju knjige o hrvatsko-kineskim odnosima. Foto: FB Koordinacija hrvatskih društava prijateljstva

Slovencev za četrtno manj kot pred desetimi leti

Največje zmanjšanje števila Slovencev na Reki in v Zagrebu. Število pripadnikov manjšine se je zmanjšalo v vseh hrvaških županijah, razen v Virovitiško-podravski.

Hrvaški Državni zavod za statistiko je konec septembra, skoraj leto dni po popisu, objavil nekatere podrobnejše podatke, med njimi tudi število pripadnikov narodnostnih manjšin na Hrvaškem oziroma tistih, ki se tako izrekajo. Rezultati niso bili presenečenje. Tako, kot upada število prebivalcev Hrvaške - v desetih letih za skoraj 400 tisoč oziroma za slabih 10 odstotkov - upada tudi število pripadnikov vseh narodnostnih manjšin, razen Romov.

Slovencev manj povsod, razen v Virovitiško-podravski županiji
Število Slovencev, ki živijo na Hrvaškem, se je v desetih letih zmanjšalo za 2788 ali za več kot 26 odstotkov.. Pred desetimi leti nas je bilo 10.517, lani le še 7.729. Slovenci predstavljamo 0,20% vseh hrvaških prebivalcev. Če primerjamo podatke v zadnjih tridesetih letih, se pravi od osamosvojitve Slovenije in Hrvaške, vidimo, da danes na Hrvaškem živi dve tretjini Slovencev manj kot leta 1991. Sicer se je največji upad števila pripadnikov slovenske manjšine zgodil po osamosvojitvi, med letoma 1991 in 2001. Kako se je gibalo število Slovencev po popisih od leta 1971 kaže grafikon.



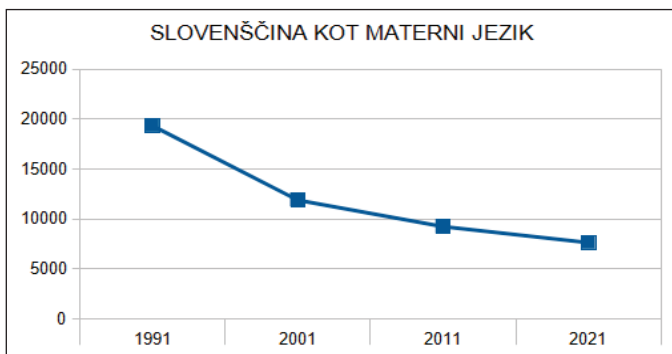
Podrobnejša analiza podatkov po županijah kaže na upadanje števila Slovencev prav v vseh delih Hrvaške, razen v Virovitiško-podravski županiji, kjer se je lani za Slovence izreklo 54 ljudi, leta 2011 pa 48. Največji upad beležimo v dveh mestih, kjer sta tudi najštevilčnejši slovenski manjšinski skupnosti na Hrvaškem; na Reki se je število Slovencev v desetih letih znižalo za 30%, v Zagrebu pa kar za 40%. Podrobnejše podatke si lahko ogledate v tabelah na tej in na naslednji strani.

Izginja tudi slovenščina kot materni jezik

Objavljeni so prav tako podatki o maternem jeziku: leta 2011 je slovenščino kot materni jezik izbralo 9220 prebivalcev Hrvaške, lani

ŠTEVILO SLOVENCEV NA HRVAŠKEM PO ŽUPANIJAH

županija	2011	2021
Zagrebska	527	378
Krapinsko-zagorska	408	369
Sisaško-moslavaška	123	84
Karlovška	277	254
Varaždinska	496	444
Koprivniško-križevska	85	68
Bjelogorsko-bilogorska	102	76
Primorsko-goranska	2300	1575
Liško-senjska	47	31
Virovitiško-podravska	48	54
Požeško-slavonska	35	25
Brodsko-posavska	59	39
Zadarska	265	221
Osješko-baranjska	344	188
Šibeniško-kninska	159	118
Vukovarsko-srijemska	65	35
Splitsko-dalmatinska	575	410
Istrska	1793	1515
Dubrovniško-neretvanska	161	126
Medžimurska	516	407
MESTO ZAGREB	2132	1312



ŠTEVILO SLOVENCEV NA HRVAŠKEM

MATERINSKI JEZIK - SLOVENŠČINA			
1991	2001	2011	2022
19341	11872	9220	7620
0,40%	0,27%	0,22%	0,20%

7620, kar predstavlja 0.20% vseh prebivalcev Hrvaške (podrobneje o tem v analizi Barbare Riman na str. 16). Podatki o starosti pripadnikov narodnostnih manjšin še niso objavljeni, lahko pa pričakujemo, da bodo pokazali nadaljnje staranje slovenske manjšinske populacije na Hrvaškem.

(tbb)

Darko Šonc : Asimilacija je neizogibna, mladi se ne čutijo kot Slovenci

“Znanstveno dokazano je, da smo Slovenci najstarejša manjšinska skupnost na Hrvaškem, stari smo povprečno 62 let. V kontekstu manjšinske zgodbe je to starejša populacija. Moramo pa razlikovati med asimilacijo in integracijo. Za nas Slovence je bolj pomembno, da se integriramo v družbo, to je tudi naša slabost. Asimilacija pa neizogibno poteka, na primer v mešanih zakonih, kjer se pripadniki mlajše generacije ne čutijo kot Slovenci, zato ker to slovenskost nosiš od doma in če si v mešanem zakonu in si starši ne prizadevajo za ohranitev jezika in pripadnosti, potem nastopijo težave. Mladi se ne opredeljujejo več kot Slovenci. Menim, da smo v podobnem položaju kot ostale manjšine na Hrvaškem. Vprašanje je, kako daleč bo šlo to upadanje števila Slovencev in kaj bo na popisu čez deset let. Upam, da ne bomo izginiti iz tega prostora. Zato tudi puščamo sledi, objavljamo knjige, beležimo našo dejavnost, imamo knjižnico, da ohranimo slovenski jezik, ki je temelj naše identitete.”

Upadanje števila Slovencev ne bo brez posledic

Piše: dr. Barbara Riman, predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem

Popis prebivalstva ostaja eden od instrumentov v boju za etnični status. Uporabljata ga tako večina kot manjšina. Manjšina predvsem, da potrdi svoj delež v prebivalstvu, kar ji daje posebne pravice ali da bi preprečili asimilacijo, če njihov delež upada in jim grozi, da bodo izginili. Pri popisu prebivalstva torej nikoli ni šlo za nepomembno politično ali zgolj statistično vprašanje.

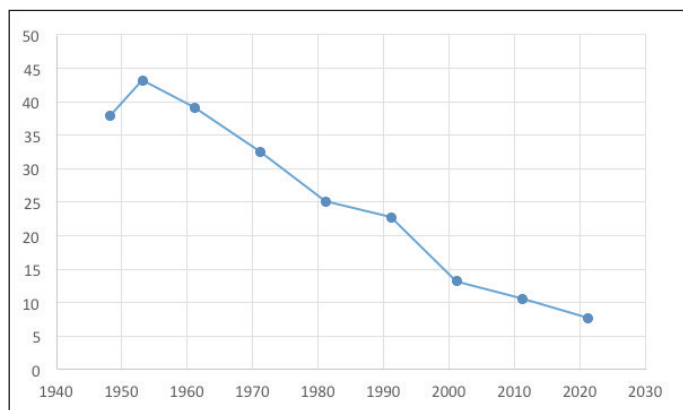
Prav v tej luči smo tudi čakali rezultate popisa prebivalstva, ki je bil izveden leta 2021. Po določenih zapletih, ki so se pojavljali pri izvajanju popisa prebivalstva, saj aplikacija za izvajanje samopopisa večkrat ni delovala, so bili končni rezultati popisa objavljeni 22. 9. 2022. Še vedno pa niso objavljeni vsi podrobnejši podatki, tako, da trenutno ne moremo ugotavljati spolne ali starostne strukture med pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem. Za to bomo morali počakati še nekaj časa.

Število Slovencev upada skozi daljše obdobje

Podatek, ki najprej pade v oči je, da se je na sploh zmanjšalo število prebivalcev Hrvaške in sicer v primerjavi z letom 2011 za 9,64%. Med prebivalci, ki živijo na Hrvaškem, se jih je na popisu 91,63% opredelilo za Hrvate. To pomeni, da je pripadnikov drugih manjšin, neopredeljenih, versko in regionalno (v smislu narodnosti) opredeljenih samo 8,37%. Pripadnikov slovenske skupnosti po popisu je 0,20%.

Vsi, ki se ukvarjajo s tematiko popisa prebivalstva in slovenske skupnosti, vedo, da se njihovo število od leta 1953 zmanjšuje. To zmanjševanje je nazorno prikazano v grafu 1.

Graf 1.: Število pripadnikov slovenske skupnosti po popisu od 1947 do 2021 leta



Kot je razvidno iz grafa, se število posameznikov, ki se opredeljujejo za Slovence, zmanjšuje že zadnjih nekaj desetletij. In čeprav so številke vse slabše, se zastavlja vprašanje, koliko je posameznikov, ki imajo dve identiteti in so se v trenutku popisa odločili, da prevzamejo identiteto večinskega naroda. Zakaj je temu tako, lahko odgovorijo raziskave, obiskovanje terena in pogovori s tistimi, ki imajo slovenske korenine, pa še niso in morda nikoli niti ne bodo aktivni člani slovenske skupnosti na Hrvaškem.

S številom pripadnikov pa se zmanjšuje tudi število posameznikov, ki navajajo slovenščino kot materni jezik. V Tabeli 1.

je prikaz števila posameznikov, ki so se opredelili za slovenski jezik kot materni jezik. Narejena je primerjalna analiza med leti 2001 in 2021.

Tabela 1: Slovenščina kot materni jezik po popisu od 2001. do 2021. leta

Slovenščina kot materni jezik	2021		2011		2001	
	Slovenci	delež %	Slovenci	delež %	Slovenci	delež %
Republika Hrvaška	7,620	0,2	9.220	0,22	11.872	0,27
Zagrebska	430	0,14	498	0,16	544	0,18
Krapinsko-zagorska	452	0,37	466	0,35	561	0,39
Sisaško-moslavaška	70	0,05	85	0,05	135	0,07
Karlovska	239	0,21	261	0,20	305	0,22
Varaždinska	484	0,3	505	0,29	583	0,32
Koprivniško-križevška	55	0,05	82	0,07	112	0,09
Bjelogorsko-bilogorska	64	0,06	74	0,06	98	0,07
Primorsko-goranska	1,469	0,55	2,018	0,68	2.682	0,88
Liško-senjska	39	0,09	54	0,11	40	0,07
Virovitiško-podravska	52	0,07	46	0,05	52	0,06
Požeško-slavonska	20	0,03	27	0,03	49	0,06
Brodsko-posavska	37	0,03	47	0,03	78	0,04
Zadrška	238	0,15	277	0,16	253	0,16
Osješko-baranjska	113	0,04	166	0,05	248	0,08
Šibeniško-kninska	130	0,13	147	0,13	135	0,12
Vukovarsko-srijemska	29	0,02	40	0,02	50	0,02
Splitsko-dalmatinska	403	0,1	485	0,11	645	0,14
Istrska	1,527	0,78	1.649	0,79	1.894	0,92
Dubrovnško-neretvanska	142	0,12	158	0,13	147	0,12
Medžimurska	487	0,46	554	0,49	661	0,56
Mesto Zagreb	1,140	0,15	1,581	0,20	2.600	0,33

Kot lahko vidimo, se je v vseh županijah število govorcev slovenščine zmanjšalo. V določenih županijah je ta upad večji (Mesto Zagreb, Primorsko – goranska županija), v nekaterim pa manjši.

Kljub manjšemu številu je delež Slovencev ponekod ostal enak

Tabela 2. Število pripadnikov slovenske skupnosti po popisu od 2001 do 2021 leta po županijah

	2021		2011		2001	
	Slovinci	delež %	Slovinci	delež %	Slovinci	delež %
Zagrebska županija	378	0,13	527	0,17	601	0,19
Krapinsko-zagorska županija	369	0,31	408	0,31	439	0,31
Sisaško-moslavaška županija	84	0,06	123	0,07	181	0,10
Karlovška županija	254	0,23	277	0,21	340	0,24
Varaždinska županija	444	0,28	496	0,28	562	0,30
Koprivniško-križevška županija	68	0,07	85	0,07	131	0,11
Bjelogorsko-bilogorska županija	76	0,07	102	0,09	120	0,09
Primorsko-goranska županija	1.575	0,59	2.300	0,78	2.883	0,94
Liško-senjska županija	31	0,07	47	0,09	39	0,07
Virovitiško-podravska županija	54	0,08	48	0,06	67	0,07
Požeško-slavonska županija	25	0,04	35	0,04	59	0,07
Brodsko-posavska županija	39	0,03	59	0,04	93	0,05
Zadrska županija	221	0,14	265	0,16	267	0,16
Osješko-baranjska županija	188	0,07	344	0,11	480	0,15
Šibeniško-kninska županija	118	0,12	159	0,17	143	0,13
Vukovarsko-srijemska županija	35	0,02	65	0,04	92	0,04
Splitsko-dalmatinska županija	410	0,10	575	0,13	746	0,16
Istrska županija	1.515	0,78	1.793	0,86	2.020	0,98
Dubrovnisko-neretvanska županija	126	0,11	161	0,13	163	0,13
Međimurska županija	407	0,39	516	0,45	522	0,44
Mesto Zagreb	1.312	0,17	2.132	0,27	3.225	0,41
SKUPAJ	7.729	0,20	10.517	0,25	13.173	0,30

Kot je videti iz tabele, je zanimivo, da je v nekaterih županijah delež ljudi, ki so se opredelili za Slovence, v primerjavi s popisom pred desetimi leti, ostal enak. Zato se zastavlja vprašanje, ali ne bi bilo bolj smiselno v zakonih, ki kot pogoj za uveljavljanje določenih pravic navajajo absolutno število pripadnikov manjšine, uporabiti delež določene manjšinske skupnosti.

Čeprav se je zmanjšalo število Slovencev v vseh županijah, pa se je v nekaterih krajih njihovo število povečalo: V Krapinsko-zagorski županiji so to kraji: Pregrada, Desinić, Veliko Trgovišće, Zagorska Sela; v Karlovški županiji: Ozalj, Kamanje, Netretić, Rakovica, Vojnić in Žakanje;¹ v Varaždinski županiji: Ivanec, Maruševac, Petrijanec; V Koprivniško-križevaški županiji: Legrad, Sveti Petar, Orehovec; Primorsko-goranski županiji: Čabar, Krk, Mali Lošinj, Čavle, Fužine, Punat in Vrbnik; v Virovitiško-podravska županiji: Orahovića, Čačinci, Pitomača, Sopja, Suhopolje in Voćin; v Zadrska županiji²: Obrovac, Galovac, Jasenice, Kali, Pakoštane, Pašman, Posedarje, Ražanac, Sali, Sukošan in Vir; v Osješko-baranjski županiji: Donji Miholjac, Đurđenovac, Ernestinovo in Viljevo; v Šibensko-kninski je Tisno; v Vukovarsko-srijemski županiji sta to Ivanka in Nijemci; v Splitsko-dalmatinski so to: Hvar, Solin, Vis, Brela, Dugi Rat, Milna, Okrug, Postira, Pučišća, Seget, Sućuraj, Šolta in Zadvarje;³ v Istrski županiji: Buje, Vodnjan, Funtana, Kanfanar, Ližnjan, Marčana, Oprtalj, Svetvičenat, Tinjan, Višnjan in Vrsar; V Dubrovniško-neretvanski županiji sta to Korčula in Blato; v Međimurski županiji pa so to Podturen, Pribislavec, Selnica in Sveti Juraj na Bregu.

Kako lahko rezultati popisa vplivajo na položaj manjšine?

Poudariti je še treba, da bo popis vplival na možnosti kandidatov predstavnikov in svetov na manjšinskih volitvah, ki bodo v prvi polovici leta 2023. Ni še jasno, po katerih kriterijih bodo ta volilna mesta razpisana, je pa zanimivo, da ob zadnjih volitvah v nekaterih krajih volitev sploh ni bilo, ker ni bilo kandidatov. To se je zgodilo v Međimurski, Bjelovarsko-bilogorski, šibensko-kninski, Krapinsko-zagorski, Sisaško-moslavaški, Dubrovniško-neretvanski in Zagrebski županiji, za mesto Buje (po popisu je bilo tam 253 pripadnikov slovenske skupnosti oz. 5,70% prebivalstva) in Novigrad ter za občine Zagorska sela, Hum ob Sotli, Brtonigla, Grožnjan, Gornji Mihaljevec, Sv. Martin ob Muri in Štrigova.

Lahko sklepamo, da se je število Slovencev zmanjšalo in da bo to vplivalo na določene pravice, ki so jih do sedaj pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem imeli. Določene pravice (učenje maternega jezika, samoorganizacija int.) bodo ostale in na nas je, da si jih prizadevamo zagotoviti v čimvečjem številu.



¹V Žaknju je leta 2019 Zveza slovenskih društev ravnateljici v osnovni šoli dala pobudo za izvedbo ankete za učenje slovenskega jezika po modelu C. Žal, Zveza nikoli ni dobila odgovora, ali je bila anketa narejena in kakšni so bili rezultati. Morda bi glede na trenutne razmere bilo smiselno ponoviti prošnjo, pod pogojem, da se bo pravočasno našla oseba, ki bi bila strokovno usposobljena za izvedbo pouka slovenskega jezika.

²To so predvsem turistični kraji, iz česar lahko sklepamo, da so se doselili po upokojitvi. Ta razlog je evidentiral tudi Vera Kržišnik-Bukić, kot enega od najbolj pomembnih razlogov odhoda na Hrvaško.

³Vzroki so verjetno podobni kot v Zadarski županiji.

Ob obletnici prikazali kaj zna in zmore manjšina

Letos je minilo 30 let od ustanovitve Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH). Slovesnost ob tem jubileju je bila 10. maja v Pomorskem in zgodovinskem muzeju hrvaškega Primorja na Reki. Dogodka v Guvernerjevi palači se je udeležilo več kot 130 uglednih gostov ter več deset novinarjev iz Hrvaške in Slovenije.

Zveza, ki je bila ustanovljena leta 1992 na Reki, trenutno vključuje 16 slovenskih društev s področja celotne Republike Hrvaške, katerih predstavniki so se udeležili slavnostnega dogodka. Sicer pa je praznovanje s prihodom počastil predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor**. Prihod je najprej potrdil tudi predsednik Republike Hrvaške **Zoran Milanović**, ki pa je večer pred dogodkom zaradi nenačrtovanih obveznosti svojo prisotnost odpovedal. Namesto njega je prišla njegova odposlanka **Melita Mulić**.

Slovesnosti so se udeležili še številni pomembni gosti iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije in Italije, navzoči so bili tudi predstavniki Veleposlaništva RS v Zagrebu, Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS ter Zavoda za šolstvo RS, predstavniki Primorsko-goranske županije, mesta Reka ter hrvaškega Ministrstva za znanost in izobraževanje.

V kulturno-umetniškem programu so svoje delovanje predstavili aktivni pripadniki slovenske narodne manjšine iz različnih krajev Hrvaške. Kulturni program je povezoval **Tilen Kožamelj**, slovenski igralec mlajše generacije Mestnega lutkovnega gledališča Reka in član Slovenskega doma KPD Bazovica, hrvaško in slovensko himno je zapel **Matic Zakonjšek**, član Slovenskega doma Zagreb in slovenski študent petja na Hrvaškem, ob kitarski spremljavi

obetavnega mladega glasbenika **Natka Štiglića**, ki je član Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki. Skeč *Ljubzen med muho in psičkom* sta odigrala **Danira Brkljača** in **Duja Domljanović**, učenca dodatnega pouka slovenskega jezika in kulture v okviru Slovenskega kulturnega društva Triglav v Splitu.

Predsednik Pahor je krovni organizaciji Slovencev na Hrvaškem izročil zahvalo za njihovo delo, predanost in skrb za ohranjanje slovenskega jezika in kulture. Foto: FB ZSDH

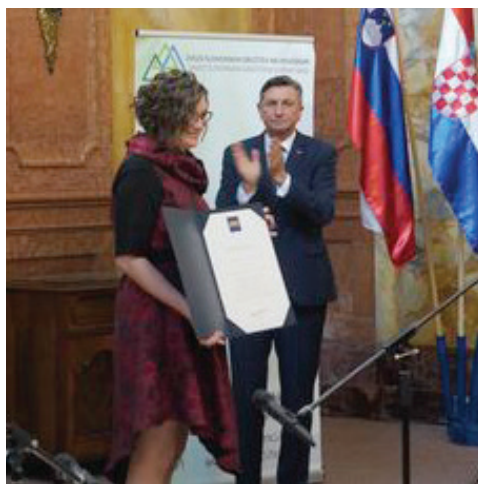
Scenarij zanj pa je napisal **Mauro Turić**, učenec 2. razreda OŠ Žnjan-Pazdigrad iz Splita. **Danica Avbelj**, predsednica Slovenskega kulturnega društva Istra iz Pulja, je interpretirala pesem Franceta Prešerna *Nezakonska mati*. Mladi član Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke in učenec Glasbene šole Ivana Matetića Ronjgova na Reki **Mihael Plazibat** pa je ob spremljavi profesorice **Borjane Pantelić Skladany** na klarinetu zaigral *Musetto* Johanna Sebastiana Bacha. V narodnih nošah sta pri izvedbi programa pomagali tudi mladi članici Slovenskega doma KPD Bazovica **Eva Lončarić** in **Michel-**

le Samardžić, sicer učenki slovenskega jezika po modelu C v Prvi sušaški hrvaški gimnaziji na Reki.

V sklopu praznovanja je bila postavljena razstava *Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem / Susjedi Slovenci – Slovenci u Hrvatskoj*, ki prikazuje zgodovino, pa tudi sedanost slovenske skupnosti na Hrvaškem. Razstava, ki jo je organizirala ZSDH v sodelovanju z Narodno in univerzitetno knjižnico ter Inštitutom za narodnostna vprašanja iz Ljubljane, je bila prvotno postavljena leta 2019, posebej za ta jubilej pa so bili posodobljeni podatki o delovanju društev. Natisnjen je bil posodobljen katalog razstave, ki je bil brezplačno dostopen vsem udeležencem proslave. Obenem so bili oblikovani dodatni panoji za razstavo, ki so bili posodobljeni z novimi informacijami in slikami.

Obeležitev 30. obletnice delovanja ZSDH je bila odlična priložnost za pripadnike slovenske narodne manjšine na Hrvaškem, da na ogled postavijo svoje delovanje, ovrednotijo svoje delo in hkrati opozorijo večinsko hrvaško prebivalstvo na obstoj, delovanje in vključenost slovenske narodne manjšine v oblikovanje hrvaške kulture. Izvedba programa je predstavljala tudi veliko promocijo delovanja pripadnikov slovenske narodne manjšine v Republiki Hrvaški. Dogodek je bil namreč deležen izjemne pozornosti medijev iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije in tudi Italije.

Saša Kernjak Zubović 🇺🇸



Člani slovenske skupnosti s predsednikom Borutom Pahorjem. Foto: uszs.gov.si



Del razstave *Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem / Susjedi Slovenci – Slovenci u Hrvatskoj*. Foto: FB ZSDH

Igre brez meja v Gorskem kotarju

Leto je hitro minilo in spet smo se veselili našega vsakoletnega srečanja, ki je bilo letos 3. septembra v Park šumi Golubinjak v Gorskem kotarju. To je bilo že 18. takšno srečanje v organizaciji Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

V Gorskem kotarju je prišlo okoli 330 članov iz slovenskih društev iz Zagreba, Splita, Reke, Pulja, Lovrana, Zadra, Karlovca, Labina, Dubrovnika, Varaždina, Buzeta, Tršć, Umaga in Lokeve.

Zbrane sta pozdravila predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Barbara Riman** in veleposlanik Republike Slovenije v RH **Gašper Dovžan**, nagovoril pa jih je tudi vodja Sektorja za Slovence v zamejstvu iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Rudi Merljak**.

Čeprav smo bili že drugo leto na istem mestu, nam ni bil dolgčas. Lep sončen dan, čudovita narava, vesela družba udeležencev in čas je (pre)hitro minil. Ogleдали smo si lepote jame Lokvarke in se

sprehodili do Ledene jame. Izbirali smo lahko med različnimi dejavnostmi, lahko smo se udeležili likovne delavnice, priprave zdravilnih zelišč, joge, balinanja in drugih aktivnosti. Ni manjkalo pogovorov in objemov starih prijateljev. Veselo se je plesalo polke in valčke ob ritmih slovenskega ansambla Potep.

Dobremu kosilu je sledilo tradicionalno skupinsko fotografiranje udeležencev, najbolj zanimive pa so bile Igre brez meja, prvič organizirane na vseslovenskem srečanju. Tekmovalo je osem ekip, seveda tudi ekipa Slovenskega doma Zagreb, ki so se pomerile v nošenju balonov (na nenavaden način med nogami), hoji po dveh posodah (namesto štul), rušenju

flaš z binglom in v vlečenju vrvi. Odlična animatorka **Tanja Baletić Cizej** iz Dubrovnika nas je s svojimi komentarji nasmejala. Ekipe so se pristrčno borile. Naša je zmagala trikrat, ampak v vlečenju vrvi smo izgubili. Zmagala je ekipa iz Gorskoga kotarja, kar je bilo pričakovano, saj so domačini in so lahko vadili v Golubinjaku ter s tem pripravili na tekmovanje. Do prihodnjega leta si moramo tudi mi izbrati trenerja in se pripraviti. Upajmo, da ne bo tekmovanja v šahu. Priporočilo vsem članom je, da se pripravijo na naslednje srečanje. Vidimo se na 19. vseslovenskem srečanju!

Cvijeta Pandol



Nekaj vtisov z vseslovenskega srečanja:

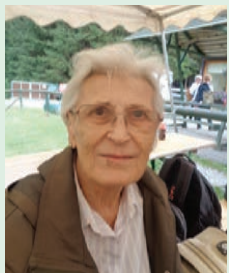
Marjan Husak (SKD Nagelj, Varaždin): »Prvič sem tukaj v Golubinjaku, tole je odlično, ker je na odprtem, ne pa kot ponavadi v kakšnem zaprtem prostoru. Zame je to prijetno presenečenje. Udeležil sem se izleta v jamo Lokvarko, vse je bilo v redu, hrana, pijača, program. Žal, v našem društvu ni mladih, ki bi se lahko vključili v te igre, ki so bile letos prvič organizirane. Sem užival, ko sem gledal kako tekmujejo člani med seboj.«



Olga Tkalčec (KPD Slovenski dom Zagreb): »Zelo sem vesela, ker sem med rojaki, komaj sem čakala, da gremo nekam. Ta gozd je res lep, vreme je kot naročeno, vzdušje je sproščeno in veselo, kosilo je bilo odlično. Uživam, ko gledam rojake kako plešejo in se zabavajo. Korona je mimo in upam, da bomo kmalu lahko spet šli kam, zelo rada imam potovanja.«



Anica Trifunović (KPD Slovenski dom Zagreb): »Tukaj je čudovito. Zelo sem vesela, da sem zopet s Slovenci in da se tako lepo zabavamo. Veste, zelo sem pogrešala druženje, kajti človeku na stare dni ostane samo druženje, česar pa zaradi korone ni bilo. Mesece in mesece nisem bila nikjer. Dobro so nas postregli, program in organizacija je super. V prihodnje bi želela čim več takšnih druženj.«



Anketirala in foto: akm



Na plesišču je bilo veselo. Foto: Istog Duško Žorž



S pohoda do Ledene jame. Foto: akm

Minister Arčon na Reki

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matej Arčon je bil 27. junija na svojem prvem uradnem obisku pri slovenski narodni skupnosti na Hrvaškem. Na pogovoru s predstavniki Slovencev na sedežu slovenskega društva Bazovica na Reki je napovedal, da bo njegov urad opredelil zelo jasne cilje in pot do njih. Eden od teh ciljev bo tudi učenje slovenskega jezika in gojenje slovenske kulture na Hrvaškem. Dejal je, da bodo aktivne operativne sestanke začeli takoj po poletju, potekali pa bodo vsak mesec. "Moja želja in želja moje ekipa je bila predvsem, da slišimo glas naših Slovenk in Slovencev, ki delujejo na Hrvaškem," je po srečanju dejal minister. Poudaril je, da želi njegov urad biti aktiven sogovornik in si postaviti zelo jasne cilje za naslednje štiriletno obdobje. Predstavniki slovenske skupnosti so ga seznanili s svojimi pogledi na položaj



Za konec spoznavnega srečanja še "gasilska" slika. Foto: Urad VRS za Slovence v zamejstvu in po svetu

in razmere v manjšini, pri čemer so poudarili zlasti težave pri izvedbi pouka slovenskega jezika, vključevanju mladih v delo manjšinskih organizacij in poli-

tičnih zastopanosti slovenske skupnosti v organih oblasti na vseh ravneh.

(dab)



JUBILEJI

Tri desetletja dela splitskega Triglava

Kar nekaj slovenskih društev na Hrvaškem letos praznuje okrogle obletnice delovanja. Tista najstarejša so lani ali letos obeležila tri desetletja, nekatera bolj, druga morda malce manj aktivna, odvisno od mnogih dejavnikov. Med dejavnejšimi je gotovo splitsko društvo Triglav, ki je letos praznovalo 30 let.

Obletnico so počastili tudi s slavnostno akademijo konec maja v obnovljenem Hrvaškem domu v Splitu, kjer so se zbrali ne samo člani društva, pač pa tudi mnogi prijatelji in številni gostje, ki jih je vse skupaj uvodoma pozdravil dolgoletni predsednik Cveto Šušmelj. V nagovoru zbranim se je spomnil vseh, ki so kakorkoli pomagali najprej pri nastanku in potem tudi pri delovanju društva, med katerimi jih žal že veliko ni več med živimi. Naštel je vse organizirane skupine, od katerih nekatere delujejo od samega začetka. Na slovesnosti so prikazali tudi kratek film o društvu, velik del programa pa je bil glasbeno obarvan, najprej z nastopom Mešanega pevskega zbora, ki že 25 let deluje v okviru društva, potem pa sta se predstavili mladi glasbenici slovenskega rodu, ki obe študirata na Umetnostni akademiji v Splitu – solo pevka Marija Kristina Tomić iz Dubrovnika, hči slovenske matere in pianistka Cecilija Grdadolnik, sicer doma iz Logatca. Zbrane je pozdravila tudi predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Barbara Riman, predstavnik Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak pa je splitskemu društvu izročil priznanje za uspešno delo v minulih treh desetletjih.



(cr)


Nastop MePZ Triglav. Foto: arhiv društva

Uradni obisk veleposlanika pri slovenski skupnosti v Primorsko-goranski županiji

Konec septembra je veleposlanik RS na Hrvaškem **Gašper Dovžan** s sodelavci obiskal Slovence v Primorsko-goranski županiji, kar je bil tudi njegov prvi uradni obisk pri slovenski skupnosti v tem delu Hrvaške.

Na Reki se je srečal s predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, društva Slovenski dom KPD Bazovica, s predstavniki slovenske narodne manjšine za Primorsko-goransko županijo, mesto Reka, mesto Čabar in občino Matulji, pa tudi z županom PGŽ **Zlatkom Komadino**, županom Reke **Markom Filipovičem** in načelnikom občine Lovran **Bojanom Simoničem**.

Obiskal je še dve šoli, v katerih poteka učenje slovenskega jezika po modelu C in sicer Osnovno šolo Pečine ter Prvo sušaško hrvaško gimnazijo Reka, v katerih se je srečal in pogovoril z ravnateljicama, učiteljico in učenci, ki obiskujejo pouk slovenskega jezika.

(skz) 



Veleposlanik Dovžan se je med obiskom na reškem območju sestal s predstavniki tamkajšnjih slovenskih društev. Foto: veleposlaništvo RS

OBLETNICA

Desetletje in pol SKD Gorski kotar

Slovensko kulturno društvo **Gorski kotar** je sredi julija s priložnostno proslavo obeležilo 15. obletnico delovanja. Ob bogatem kulturnem programu so obudili spomin na prehojeno pot v minulem poldrugem desetletju, pa tudi na vse, ki so tako ali drugače pripomogli k delu društva.

“Društvo ima veliko mladih in predvsem dobro obiskani dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture, ki ga vodi učiteljica **Mirjana Žagar**, delujejo pa tudi pevski zbor, likovna skupina in športna sekcija”, je v pozdravnem nagovoru med drugimi poudaril predsednik društva **Damijan Malnar**.

Članom društva so čestitali in zaželeli uspešno delo tudi v prihodnje predsednica Zveze slovenskih društev **Barbara Riman**, slovenski veleposlanik **Gašper Dovžan** in druge gostje iz Slovenije ter predstavniki lokalnih oblasti ter slovenskih društev in svetov iz Primorsko-goranske županije.

Kulturni program, ki so ga pripravili članice in člani domačega društva so ob tej priložnosti obogatili še pevci moškega pevskega zbora KUD France Prešeren iz Vojnika pri Celju.

Ustanovitveni občni zbor SKD Gorski kotar, ki je postal trinajsto slovensko društvo na Hrvaškem, je bil 17. oktobra 2007 v sejni dvorani mestne hiše. Prvi predsednik je bil **Bernard Godeša**. Napovedan poglobitveni cilj društva je bil ohranitev narodne in kulturne zavesti, predvsem učenje slovenskega jezika ter spoznavanje kulturne in zgodovinske dediščine, v ospredju pa je bilo tudi reševanje aktualnih problemov obmejnega prebivalstva. Drugi predsednik je postal Slavko Malnar, pozneje tudi član Sveta slovenske narodne manjšine PGŽ, a žal je njegovo življenjsko pot in številne obetajoče načrte prekinila mnogo prezgodnja smrt. SKD Gorski

kotar danes uspešno vodi njegov brat **Damijan Malnar**, podpredsednik društva pa je **Zoran Ožbolt**, sicer vodilni član Kmetijske izobraževalne skupnosti (KIS) Gorski kotar, ki se je razvila iz kmečke sekcije društva.

Marjana Mirković (Sopotja, september 2022) 



Zadovoljni in veseli člani društva. Foto: FB ZSDH

Društvo Prešeren postalo 16. slovensko društvo na Hrvaškem

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je letos postala bogatejša za še eno, 16. organizacijo Slovencev v Republiki Hrvaški in sicer za Kulturno društvo Prešeren iz Lokev v Gorskem Kotarju. Društvo je bilo ustanovljeno leta 2020 in je do zdaj izpeljalo že nekaj dogodkov, v njem pa deluje tudi več sekcij.

Pobudo za ustanovitev društva sem dala podpisana **Daniela Marković**, ki ga trenutno tudi vodim, pri ustanovitvi pa so sodelovali še **Denis Marković**, **Jelena Dedić**, **Mario Tomljanović** in **Tihana Karlović**. Potreba po ustanovitvi društva se je pokazala, ker živimo na podeželju, kjer smo med seboj tako in drugače oddaljeni in prikrajšani za medsebojna druženja. SKD Gorski Kotar iz Tršća je za nas predaleč, so pa nekateri naši člani tudi člani KPD Bazovica, ki dobro poznajo društveno delo in vedo, kaj takšno društvo lahko pomeni za neko narodnostno skupnost. Ker v sedanjih časih življenje teče tako hitro, v drugačnem ritmu in pogojih, smo kar nekoliko pozabili na naše korenine. Zato smo se odločili ustanoviti novo Slovensko kulturno društvo, ki smo ga poimenovali Prešeren.

Naš cilj je negovanje identitete, jezika in slovenske kulturno-zgodovinske dediščine, negovanje tesnejših vezi s Slovenijo in sorodnimi organizacijami na Hrvaškem ter spoznavanje in druženje z našimi rojaki, ki živijo po svetu.

Društvo zdaj šteje 27 članic in članov iz Lokev ter okolice, najstarejša članica ima 81 let, večina bolj dejavnih članov pa je mlajših let. Ker še nimamo lastnega prostora, delujemo v osnovni šoli, občinski hiši, Kući čuvara brane (Hiši varuha jezov) in v zasebnih prostorih.

V društvu imamo tudi organizirano učenje slovenskega jezika in kulture. Pouk poteka v dveh skupinah, za otroke in odrasle, ki se jezika učijo že drugo leto. Poučuje jih učiteljica **Darja Čubrić**.

Likovno skupino vodi Tihana Karlović, samostojna umetnica. Število udeležencev likovnih delavnic za otroke in odrasle nenehno narašča. Izdelujejo umetniške knjige, keramiko, grafike,...

V športni skupini delujejo **Nevio Mihelčić** ter Denis in **Dora Marković**, ki sta športna navdušenca in študentka kineziološke fakultete. Poleg kolesarjenja imamo prosto plezanje, norveško hojo in šolo teka za najmlajše.

Do zdaj smo organizirali več dogodkov, kot so kolesarjenje okoli štirih jezer in



V društvu Prešeren se pouka slovenščine lahko ločeno udeležujejo otroci in odrasli.

kolesarjenje okoli Risnjaka, božično praznovanje ter tradicionalni slovenski zajtrk. Pomagali smo tudi pri organizaciji 1. frog cross triatlona.

Lahko se pohvalimo, da imamo zelo dobro podporo pri lokalnih oblasteh, zato

aktivno sodelujemo v raznih družbenih organizacijah in dogodkih na območju Gorskega kotarja in okolice.

Sklenem lahko, da se počutimo povsem v skladu z imenom našega društva - prešerno!

Daniela Marković 🇭🇷

OBLETNICA

Za deset let petja - zgoščenka

Ženski pevski zbor AJDA praznuje letos častitljivih 10 let uspešnega dela. Začele smo kot majhna vokalna skupina v okviru Slovenskega kulturnega društva Ajda, ki je po vsaki naši prireditvi prepevala slovenske ljudske pesmi. Poleti leta 2012 pa smo začele resneje vaditi in že kmalu so prišli tudi prvi nastopi.

Junija 2012 smo v Umagu gostili Camerato Slovenico iz Sarajeva, ki je navdušila vse prisotne. In prav oni so nas takrat povabili, da naslednje leto sodelujemo na Cankarjevih dnevih v Sarajevu. In takrat so se začele resne vaje, saj se je bilo treba pripraviti za tako pomemben nastop. Na koncertu, ki je bil maja 2013 v dvorani Frančiškanskega centra v Sarajevu, je prvi nastopil Lovski pevski zbor iz Medvod, potem pa naš zbor z sedmimi slovenskimi ljudskimi pesmimi, končali pa so ga gostitelji - Camerata slovenica. Morda takrat nismo bile na njihovi ravni, ampak smo se kar dobro odrezale. Potem so sledila gostovanja po celi Istri, nastopale smo v Zagrebu, Splitu, na Reki, po raznih mestih Slovenije. Dvakrat smo gostovale na

RTV Slovenija. Od samih začetkov nas je spremljal RTV Koper Capodistria, najprej **Barbara Kampos**, danes pa k nam prihaja novinarka **Tjaša Lotrič**. Obe sta naredili vrsto lepih oddaj o našem delu in nas tako približali poslušalcem in gledalcem v Sloveniji. Smo seveda ljubiteljske pevke, naša zborovodkinja **Vesna Car** je prav tako amaterka, vendar nam prepevanje v maternem jeziku veliko pomeni, saj se na ta način počutimo bolj povezane z matično domovino. Zato smo se odločile da bomo prepevale slovenske ljudske pesmi, pesmi, ki so jih pele naše mame, babice, prababice. S tem skrbimo, da te prelepe pesmi ne bodo šle v pozabo.

Za svojo 10. obletnico smo se odločile izdati našo prvo zgoščenko. Sicer ni šlo vse gladko,

Dnevi slovenske kulture v Istri

Dogodek z najdaljšo tradicijo, ki ga prireja Slovensko kulturno društvo Istra, so Dnevi slovenske kulture. Na začetku je bilo to bilo nekaj dnevov predstavitve slovenske kulture v Pulju, kasneje, po ustanovitvi drugih slovenskih društev v Istri, so se raztegnili čez cel mesec. Zdaj vsak konec tedna v oktobru eno izmed društev predstavi svoj program – razstave slovenskih umetnikov, gostovanja zborov, plesalcev in pevcev, gledališke predstave, predstavitve knjig, filmov.

Poleg predstavitve slovenske kulture in umetniških dosežkov puljski in istrski publiki, je naloga Slovenskega kulturnega društva Istra tudi ohranjanje slovenskega jezika in kulture na območju, na katerem že stoletja živijo Slovenci. Seveda je cilj tudi druženje rojakov iz cele Istre. Odkar je bil podpisan Sporazum o koordinaciji slovenskih kulturnih društev, ki delujejo v

Istri, se Dnevi slovenske kulture organizirajo oktobra, in sicer tako, da vsi zainteresirani člani iz vseh društev in iz vseh mest pridejo na dogodke, za kar jim društva organizirajo prevoz.

Letos so se Dnevi začeli 1. oktobra v Poreču. Kot gostitelj kreativne delavnice Izmenjujemo večšine je Slovensko kulturno društvo Oljka iz Poreča za otvoritev Dne-

vov slovenske kulture v Istrski sabornici pripravilo razstavo omenjene delavnice. Na otvoritvi je nastopila tudi vokalna skupina Ardeo iz Šempasa.

V petek, 7. oktobra je bil na vrsti Buzet. V vasi Škujari je SKD Lipa iz Buzeta organiziralo nastop klope Bertoki in tria Lipa. Nastopili so tudi učenci dopolnilnega pouka slovenščine iz Buzeta. Naslednji dan je



Duo Mimo ritma na nastopu v labinski Lamparni. Foto: Silva Šutar Vujičić



Nastop folklorne skupine Bazovica z Reke v galeriji SKD Istra iz Pulja. Foto: Milan Grlica



S snemanja prve zgoščenke. Foto: Alan Radin

saj smo večkrat prestavljali termin snemanja zaradi korone, smo pa julija letos končno le uspele. Snemale smo v novem studiu Hendrix na RTV Koper Capodistria ob pomoči glasbene producentke **Ksenije Kos** in njihovih tehnikov. Prvi dan nam nikakor ni šlo, za nas je bilo vse novo in glas nekako ni hotel iz ust, tako da smo kar obupovale, ampak potem smo se vendarle zbrale in uspele nekaj posneti. Drugi dan pa je bilo čisto drugače, zelo hitro smo uspele posneti veliko pesmi,

posnele smo tudi tri videe in fotografije s poklicnim fotografom **Alanom Radinom** v studiu in parku. Da pa vse ne bi šlo kot po maslu, je poskrbel naš mini bus, ki se nam je ob odhodu ustavil na Šmarju in ni hotel ne naprej ne nazaj. Počakale smo na novi prevoz, razpoloženje je ostalo dobro, celo hecale smo se in na koncu smo si v Umagu privoščile prigrizek s kozarcem vina.

Snemanje in izdajo zgoščenke je omogočil Urad Vlade RS za

Slovence v zamejstvu in po svetu. Za dizajn zgoščenke je poskrbel **Igor Ribič**, pri projektu pa so sodelovali še redaktorica **Emanuela Montanič Sekulović** in vodja založniške dejavnosti pri RTV Slovenija **Mojca Menart**. Naša prva zgoščenka vsebuje dvanajst prelepih slovenskih ljudskih pesmi, našim poslušalcem pa smo jo v živo predstavile ob Dnevih slovenske kulture v Umagu, 15. oktobra 2022 v dvorani Antonio Coslovich.

Danica Bojković 🎧

v Galeriji Slovenskega kulturnega društva Istra v Pulju nastopila folklorna skupina iz reške Bazovice. Izvedli so istrski balun ter dva prekmurska plesa.

V nedeljo, 9. oktobra je duo Zdenka in Harry iz glasbene skupine Mimo ritma nastopil na Dnevih slovenske kulture v Lovranu v prostorih tamkajšnjega društva. Po koncertu je bilo druženje na ulicah Lovrana, na znani Marunadi. Duo je nastopil tudi na Dnevih slovenske kulture v Labinu, 15. oktobra v tamkajšnji Lamparni.

V Umagu je 15. oktobra Slovensko kulturno društvo Ajda, po otvoritvi likovne razstave, praznovalo tudi 10. Obletnico ženskega pevskega zbora Ajda, ki je med drugimi nastopil na večeru slovenske pesmi in plesa. V gledališki dvorani Antonio Coslovich v Umagu so nastopili Mešani pevski zbor Zvon in folklorna skupina Javorje iz Šmartnega pri Litiji ter ženski pevski zbor Ajda in istoimenska folklorna skupina iz Umaga.

Maja Tatković Diklić 🎧

Doprinos manjina razvoju Zagreba

U organizaciji Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, a povodom Dana nacionalnih manjina Grada Zagreba, u Češkom narodnom domu u Zagrebu, održano je 17. rujna predstavljanje knjige *Tragovima nacionalnih manjina po Zagrebu*, autora Filipa Škiljana. U knjizi je autor obradio teme o kulturno-povijesnim spomenicima i osobama iz redova nacionalnih manjina koje su dale veliki doprinos razvoju glavnoga grada Hrvatske.



Knjigu je objavila Koordinacija čiji je predsjednik Juraj Bahnik izjavio: „Vodeći računa o zajedničkim interesima svojih članova i snazi medija kao što je knjiga, Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba inicira izdavanje knjiga koje na makro razini, čine vidljivima postojanje i djelovanje nacionalnih manjina u ovom gradu ali i šire u Hrvatskoj.“

Škiljan je naglasio da je vrlo mnogo knjiga napisano o spomenicima u Zagrebu, ali dosad nije bilo pokušaja da se na jednom mjestu nađu spomenici i važne osobe za Zagreb koje su pripadale manjinskom korpusu: „Ideja o ovome projektu potječe od predsjednika Koordinacije Jurja Bahnika i tajnika Koordinacije Zoltana

Balaža-Pirija. Pred vama je kratki pregled najznačajnijih mjesta, institucija, osoba, ulica i građevina koje su kao dio hrvatske i nacionalno manjinske baštine označile Zagreb kao multietnički grad otvoren za sve one koji dolaze sa stavom prihvaćanja i poštivanja različitosti života u njemu. Više su zastupljene manjine čiji su pripadnici bili brojniji u zagrebačkoj prošlosti, odnosno one koje su duže prisutne na hrvatskom i zagrebačkom tlu. Tako sam se više bavio Nijemcima, Srbima, Mađarima, Česima, Židovima, Slovencima, Talijanima, Rusima, Bošnjacima, a nešto manje Poljacima, Rusinima, Ukrajincima, Bugarima, Makedoncima, Albancima, Crnogorcima, Turcima, Slovacima, Austrijancima i Romima. Bez obzira na tu činjenicu, iz tekstova koji se nalaze u knjizi vidljivo je da su sve manjine na neki način pridonijele razvoju grada, bilo razvojem svojih institucija, bilo svojim istaknutim predstavnicima, bilo formiranjem grada kakvog danas poznajemo.

... U knjizi se spominje i više Slovenaca, među njima Fran Zavrnik, Stanko Vraz, Franc Kogoj, Vika Podgorska, Hinko Nučić, Ivan Stožir“, rekao je Škiljan.

Moderatorica programa Andrea Carolina Dorta Baptista, studentica španjolskog i češkoga jezika podrijetlom iz Južne Amerike, za izraz nacionalna manjina prvi je put čula u procesu istraživanja Hrvatske prije nego što je odlučila doći ovdje studirati. „Zbog toga mislim da je knjiga *Tragovima nacionalnih manjina po Zagrebu* izvrsna jer predstavlja na obuhvatan način doprinose različitih etničkih grupa u našem glavnom gradu bez kojih Zagreb definitivno ne bi bio to što jest“, izjavila je Dorta Baptista.

Slavica Šarović



Juraj Bahnik, Filip Škiljan i Andrea Carolina Dorta Baptista. Obje foto: Slavica Šarović

PULJ

Obetavna mlada glasbenica iz puljskega društva

V puljskom Slovenskem društvu se lahko pohvalijo z zelo obetavno mlado glasbenico, violončelistko Anamarijo Bukovnik. V svoji ne prav dolgi glasbeni karieri je že dosegla vrsto lepih uspehov, kar dokazujejo tudi številna priznanja na raznih tekmovanjih.

Anamarija je med drugim dobila zlato diplomu za 1. mesto na hrvaški glasbeni olimpiadi leta 2020, prav posebno priznanje pa ji predstavlja dosežek na sprejemnem izpitu za vpis v študijsko leto 2022/23 na Glasbeni akademiji v Zagrebu. Med več kot 170 kandidati je namreč osvojila največje število točk.

V Slovenskem kulturnem društvu Pulj so na dosežke mlade glasbenice še kako ponosni in ji skušajo po svojih močeh tudi pomagati, saj se zavedajo, da se takšni talenti ne rojevajo kar vsak dan in povsod. Pomagajo ji pri zbiranju finančnih sredstev, saj potrebuje približno 10 tisoč evrov za nakup novega instrumenta, ki je pogoj za študij. S tem namenom je bil v prostorih društva 9. septembra organiziran njen koncert, za katerega ji je bil izplačan honorar iz sredstev Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Pulj. Koncertu, ki ga je Anamarija priredila s kolegico violinistko Letizio Uliko Roce, je prisostvovalo večje število članov društva, ki so bili navdušeni nad izvajanjem mladih umetnic in ju tudi nagradili z bučnim ploskanjem. Po koncertu so nekateri priložili svoje prispevke, očitno z

željo podpreti obetavno glasbenico. Po nastopu nam je povedala, da violončelo ni bil njena prva izbira. „Želela sem izbrati instrument, ki ni zelo pogost. Violino jih že veliko igra, sama sem želela nekaj posebnega. Odločila sem se za harfo, ampak te žal ni bilo v programu puljske glasbene šole. Zato sem se odločila za pouk violončela“, pravi Anamarija, ki je zelo zagnana, saj vadbi vsak dan nameni vsaj 4 do 5 ur. Kakšnih vzornikov, ki bi jim sledila, nima, želi si namreč iti po svoji poti, še pove. In gotovo bo o njej v prihodnosti še mogoče veliko slišati.

Klaudija Velimirović



Anamarija Bukovnik (na desni) s kolegico Letizio Uliko Roce. Foto: Bojan Bukovnik

Na kratko o dogodkih v KPD Bazovica

Kviz srednješolcev

Članica mladinske skupine Michelle in njen kolega Jura sta 8. septembra v prostorih KPD Bazovica pripravila drugi srednješolski kviz znanja. Lanski kviz je bil poskusni, odzivi so bili zelo dobri in tako se je na letošnji kviz prijavilo kar 32 srednješolcev. Bilo je zabavno, poučno in nabito z dobro voljo dijakov. Nekaj so se naučili o Sloveniji, spoznali nove slovenske besede, pa tudi zapeli ob Avsenikih. Skratka, to zagotovo ni bil zadnji kviz!

Otvoritev razstave 14. virtualne likovne akademije Turanj

V Slovenskem domu KPD Bazovica je bila 20. septembra odprta razstava 14. Likovne kolonije – virtualna 2021 Turanj, Zadar. SKD Lipa Zadar že štirinajsto leto zapovrstjo organizira likovno kolonijo, na kateri sodelujejo akademski in ljubiteljski slikarji iz slovenskih društev na Hrvaškem in iz Slovenije, pridružili pa so se jim tudi iz Društva Slovencev iz Tuzle, kakor tudi naše članice likovne skupine.

Letošnja tema je bila *Tema brez teme/slobodna tema*, v kateri so vsi udeleženci skozi barve in oblike našli načine, kako izraziti svoje videnje sveta, ki jih obdaja in jih navdihuje pri likovnem ustvarjanju.



Zanimanje za kviz med srednješolci je presešlo vsa pričakovanja.
Foto: Sandra Grudenić

1. likovno srečanje in literarni večer v skupnosti slovaške nacionalne manjšine

V soboto, 24. septembra, smo bili povabljeni k sodelovanju na 1. likovno srečanje in literarni večer v skupnost slovaške nacionalne manjšine. Prireditve v čudovitem vrtu pod oljkami in v prostorih društva sta se udeležili **Željka Podobnik** za likovno kolonijo in pa **Zdenka Kallan Verbanac** na literarnem večeru. Veseli nas sodelovanje z drugimi manjšinami v Primorsko-goranski županiji, zato najlepša hvala predsednici **Miroslavi Gržinić** na vabilu!

Foto: Zvonimir Stipetić, Miroslava Gržinić

Razstava ... že od leta 1951

V torek, 11. oktobra, smo odprli vrata razstavi Slovenske izseljske matice z naslovom *... že od leta 1951*.

V otvoritvenem delu programa smo prisluhnili besedam predsednika matice, dr. **Borisa Jesiha**, si ogledali dokumentarni film o delovanju matice, pa tudi prisluhnili mešanemu pevskeму zboru KPD Bazovica. Razstavo pa je na kratko predstavila glavna tajnica SIM **Jasmina Ilič Draković**.

Sandra Grudenić 



Druženje na likovni koloniji s člani slovaškega društva. Foto: Zvonimir Stipetić

Na kratko iz Slovenskega doma Karlovec


V začetku junija je bil tradicionalni že 7. Trdinov literarni pohod, na katerem so po poteh slovenskega pisatelja, zgodovinarja in etnografa Janeza Trdine sodelovali tudi člani Slovenskega kulturnega društva iz Karlovca. Med potjo so z zanimanjem prisluhnili Trdinovim bajkam ter njegovim prigodam s potepov po okoliških krajih.

....

V septembru so učenci, člani društva nadaljevali z rednim poukom slovenskega jezika, ki poteka vsak torek.

....

Nadaljevala so se tudi z znanstvena predavanja iz cikla STEM-5/ ZTIM-5 (znanost, tehnologija, inženiring in matematika) v prostorih Politehnike v Karlovcu. Za začetek novega cikla je o Medicini v razmerah katastrofe, predaval prof. dr. **Josip Žunić**.

(mdt) 

Pestro poletje v Palčavi šiši

V Pleščih je bila letos že 16. etnološko-raziskovalna delavnica, ki smo jo v Etnološki zbirki Palčava šiša sklenili 20. avgusta. Prvič je bila leta 2007 le za dijake in študente s čabarskega območja, nato pa smo vsako leto nanjo povabili tudi študente iz širšega prostora Hrvaške in Slovenije.

Letos smo se z etnološkimi tereni osredotočili na mlinarstvo, ki je bilo do druge svetovne vojne ena od najstarejših obrti v dolini, vse od Mirtovičev pa do Belice. Največ mlinov je bilo na pritokih Kolpe in Čabranke, saj sta bili sami reki preveč hudourniški. Ogledali smo si lokacije vseh mlinov, kjer je bilo mogoče izdelati arhitekturno-gradbene posnetke stavb, jih fotografirali in se tudi pogovarjali z najstarejšimi prebivalci, ki se še spomnijo dela v njih.

Poleg terenskega dela na obeh straneh meje so se vsak večer vrstile tudi razne prireditve, kot je bilo npr. predavanje o Petru Rutarju - slikarju in rezbarju, ki je svoje bogato delo začel leta 1881 v Pleščih in ga nato nadaljeval s svojo delavnico iz Osilnice.

Udeležili smo se spominske slovesnosti v spomin na streljanje talcev iz slovenskih vasi na pleškem polju leta 1942. **Marko Cvetko** iz Dolenjega jezera pri Cerknici je vodil delavnico destilacije jelke, o mlinarjih iz doline je predavala etnologinja **Živa Ogorelec** iz Muzeja Kočevje, **Emil Crnković** iz Broda Moravic je predstavil svojo knjigo *U sjeni Okrugljaka*, za katero je dobil knjižno nagrado reškega Novega lista Gorančica. Knjigo z zbranimi zgodovinskimi dokumenti *Čitanka čabarskog kraja* pa je predstavil **Slavko Malnar**. Pekli smo drobno pecivo na pekovski delavnici z družino **Kastelic** iz Padova in si ogledali film Rasima Karalića *Spomini – Sjećanja*, v katerem domačini pripovedujejo o medvojnem času in fašističnih požigih vasi ter streljanju talcev, pa tudi o novih začet-



Izdelovanje papirnatih rož na etnološko-raziskovalni delavnici v Pleščih. Foto: Sonja Možina Smole

kih po povratku iz taborišč, žal pa tudi o kasnejšem zapuščanju zaselkov nad izvirom Kolpe.

Večerne prireditve smo zaključili s pripovedovalskim večerom na temo romanj naših ljudi in zgodb o Sveti Gori. Na Palčavem skednju smo odprli tudi občasno razstavo s slikami velikega formata **Damjana Kovača** iz Prezida, slikarja in kiparja, diplomanta reške likovne akademije, ki si s svojim premišljenim likovnim izrazom, figuraliko in izvedbo s pigmenti prezidske zemlje in oglja v akrilu, zasluži razstavljanje tudi v večjih in pomembnejših galerijah. Veseli nas, da lahko dela tako nadarjenega domačega umetnika predstavimo obiskovalcem naše zbirke v Pleščih.

Letos je bil eden od delovnih dni rezerviran še za ekskurzijo v Ivanic Grad, mesto v Moslavini. Tam je slikar in rezbar Petar Rutar s svojo ekipo izvedel svoje največje in najpomembnejše delo. Tudi sedaj je po stenah bogato poslikana in z rezljanim okrasjem opremljena cerkev lepo vzdrževana. V njej je Rutar s svojo delavnico izdelal vse oltarje, prižnico, spovednice, izrezljal križev pot. Nazaj grede smo se ustavili v Jastrebarskem – nekateri ga poznajo pod imenom Jaska, ki je bil v 18. in 19. stoletju pomemben kraj za Palčave trgovce, saj so tu na veliko kupovali žito, koruzo in vino z obširnih posesti hrvaške plemiške rodbine Erdoedy ter jih nato preprodajali manjšim trgovcem v čabarskem okraju.

Po vrnitvi na trg v Pleščih je bilo organizirano druženje ob krompirju in cvrtju, pridružile so se nam izdelovalke papirnatih rož iz slovenske Bosljive loke. Omenimo, da je bilo izdelovanje rož iz papirja v naši dolini na našo pobudo vpisano v register nesnovne dediščine Slovenije. Dan sta zaključila odlični koncert godbe na pihala iz Čabra, ki letos praznuje 170-letnico in otvoritev dvojezičnega panoja o Petru Rutarju in njegovem delu v župnijski cerkvi. To priložnost je popestril pevski nastop opernega pevca **Zlatka Pergerja** iz Ljubljane.

Z dejavnostmi pa v Plačavi hiši za letos še nismo zaključili. Nadaljevali smo s kolesarjenjem od gradu Snežnik do Babnega Polja in Prezida ter Gornjih Poljan, pa s snemanjem dveh dokumentarnih filmov s hrvaško nacionalno televizijo, zadnjimi redakcijami dokumentarnega filma Rasima Karalića o našem delu, obiski skupin izletnikov, srečanjem slovenskih društev na Hrvaškem... Delo pri urejanju rezultatov delavnice in pisanje nas še čaka, ko se malce ohladi, se oberejo jabolka in stisne grozdje. Kljub suši je bilo letos v dolini Čabranke vsega obilo. Obiščite na in v to se boste prepričali tudi sami!


Marko Smole 

Literarni natečaj Muca copatarica

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je s podporo Ministrstva za znanost in izobraževanje RH, Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti in Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke objavila razpis za literarni natečaj z naslovom »Muca Copatarica«.

Pravico do sodelovanja imajo učenci osnovnih in srednjih šol, ki obiskujejo pouk slovenskega jezika in kulture po enem od treh modelov učenja slovenskega jezika na Hrvaškem. Na natečaju lahko sodelujejo tudi otroci s Hrvaške, ki zaradi nezmožnosti vključevanja v obstoječe modele učenja

slovenskega jezika na Hrvaškem nimajo formalne izobrazbe v slovenskem jeziku in jih le-tega poučujejo družinski člani.

Podrobnosti razpisa, ki traja do 15. novembra, so objavljene na spletni in Facebook strani Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. 

O plinu, evru, schengnu, migracijah, turizmu ...

Slovensko-hrvaški politični in državni odnosi tudi po spremembi oblasti v Ljubljani plujejo v razmeroma mirnih vodah, ki so po razburjenju ob odločbi arbitrarnega sodišča v času vlade Mira Cerarja in ohladitvi v obdobju vladanja Marjana Šarca, nastopile spomladi leta 2020, ko je vladno krmilo v Sloveniji prevzel Janez Janša. Ni sicer videti tiste prisrčnosti in poudarjenega dokazovanja prijateljstva, ki je najbrž izhajalo iz pripadnosti isti ideološki podlagi, a tudi isker, ki bi lahko spet zanetile kak požar, ni.

Dolgo je veljalo, da so novi slovenski in hrvaški predsedniki vlad ob začetku mandata med prvimi obiskali prestolnico sosednje države, se pravi Zagreb ali Ljubljano. Že Šarec je pri tem pokazal zadržanost in ga v Zagreb sploh ni bilo, novi premier **Robert Golob** pa to prakso nadaljuje. Sta se pa Golob in hrvaški predsednik vlade **Andrej Plenković** zato dobila **29. avgusta** na Bledu, pred začetkom Blejskega strateškega foruma, kjer sta se pogovarjala zlasti o sodelovanju pri obvladovanju energetske krize in v tem okviru o solidarnosti oskrbi s plinom. Slovenija bi namreč želela imeti neposreden dostop do LNG terminala v Omišlju na Krku, oziroma preko tega terminala zagotavljati del potreb po pli-



Prvi bilateralno srečanje predsednikov vlad Slovenije in Hrvaške Roberta Goloba in Andreja Plenkovića na Bledu. Foto: Nebojša Tejić/STA; gov.si

nu. Toda problem so plinovodi, oz del trase do meje s Slovenijo na Hrvaški strani. Slovenska stran je tudi podprla vstop Hrvaške v območje evra in v schengen in se zahvalila za pomoč Hrvaške ob poletnih požarih na Krasu. Glede odprtih vprašanj ostaja vse po starem, saj je hrvaški premier Plenković dejal, da za Zagreb arbitražna odločba, pri kateri vztraja Slovenija, ne obstaja in da je Sabor »ne bo nikoli ratificiral«.

Na drugi strani je zunanji minister **Gordan Grlić Radman** vendarle optimist in pravi, da "smo samo še bolj zreli. Mislim, da je zdaj dozorelo razumevanje, da lahko odprta vprašanja rešimo v nekem doglednem času." Po njegovem prepričanju – z neposrednim dialogom. In tako naprej...kot zadnjih 30 let!

Nova slovenska zunanja ministrica **Tanja Fajon** je svojega hrvaškega kolega v Zagrebu obiskala **6. julija**. Kot je povedala, sta se dogovorila, da naj bi v reševanju odprtih vprašanj med državama dali prednost tistim lažjim, kot sta npr. obnova mostov, ki so bili dolgo zanemarjeni in iskanje rešitev za lajšanje ribolova. Tako na tem kot na vseh drugih srečanjih je bila zagotovljena podpora

Slovenije vstopu Hrvaške v schengen, čeprav je bilo večkrat slišati tudi opozorila, da ta ne deluje, kot je bil zamišljen, saj mnoge države na svojih mejah postavljajo kontrolne točke in tako ponovno uvajajo mejni nadzor. A dejstvo, da Slovenija kljub nerešenemu mejnemu vprašanju Hrvaške ne bo ovirala, še ne pomeni veliko. Vprašanje je namreč ali z vključitvijo Hrvaške, Bolgarije in Romunije v schengenski režim soglašajo vse druge članice tega območja. A vendar priprave v obeh državah tečejo tako, kot da teh zadržkov ni. O tem sta se na mejnem prehodu Obrežje-Bregana **29. avgusta** pogovarjala notranja ministrica **Tatjana Bobnar** in **Davor Božinović**. V ta okvir sodi sporazum o sodelovanju obeh policij, ki je že nekaj časa v pripravi, a luči sveta nikakor ne uspe ugledati. Tako Bobnarjeva kot Božinović sta se strinjala, da je vstop Hrvaške v schengenski prostor v interesu obeh držav, pri čemer je hrvaški zunanji minister izpostavil, da bo ukinitve nadzora na meji med državama bistveno olajšala potovanja in življenje vsem. Po njegovih besedah je namreč težko najti dve državi, katerih državljani toliko medsebojno potujejo, počitnikujejo in sodelujejo.

Da gornje besede povsem držijo, dokazujejo tudi podatki o letošnjem turističnem obisku na Hrvaškem. Gosti iz Slovenije so do konca septembra ustvarili skoraj deset milijonov nočitev ali desetino vseh. Slovenski turisti so po številu prihodov in po številu nočitev na drugem mestu, za Nemci. Za Hrvaško je slovenski trg še toliko bolj pomemben, ker Slovenci ne odhajajo v sosednjo državo na dopust samo poleti in samo na morje, pač pa vse več tudi zunaj sezone in vse pogosteje v notranjost države. In če bo »veliki met« uspel in bodo hrvaški državljani od 1. januarja v denarnicah nosili evre, kar je že potrjeno, in prehajali meji s Slovenijo in Madžarsko brez nadzora, kar še ni čisto gotovo, bo konec tudi večurnih čakanj in kolon na slovensko hrvaški meji, ki smo jim priča vsako poletje in pred prazniki.

Žal pa meje ne prestopajo le turisti, pač pa (nezakonito!) tudi številni begunci oz. migranti. Njihovo število letos spet narašča, kar

pred Hrvaško v pričakovanju schengna postavlja dodaten izziv. A kot se je pokazalo, migracij prav nič ne omejujejo takšne in drugačne ograje, saj te bolj kot prebežnike ovirajo ljudi, ki živijo ob meji. Nova slovenska vlada je držala obljubo in začela odstranjevati žičnate ograje na meji, vendar se



Če bo šlo vse po sreči, takšnih prizorov po 1. januarju prihodnje leto ne bomo več gledali. Foto: Bojan Velikonja, dnevnik.si

zdi, da poteka odstranjevanje veliko počasneje kot je potekalo namočanje rezilne žice in panelne ograje. Morda pa je tak le naš vtis.

(dab)

Eno je načelna ureditev, drugo je praksa

V začetku oktobra je bila prva redna seja Komisije Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu v novem mandatu, ki je bila namenjena razpravi o položaju avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah.

Seje se je udeležil minister **Matej Arčon**, ki je uvodoma izpostavil, da se je v mesecih od nastopa mandata dobro seznanil z izzivi, ki pestijo Slovence v zamejstvu. Skladno s tem ocenjuje, da je položaj manjšin dober, izboljšuje pa se tudi odnos in raven zaščite iz strani vseh štirih sosednjih držav. "Vsekakor so pred nami novi izzivi - skupaj z manjšinskimi predstavniki moramo določiti prioritete, cilje in nastaviti pot do njih", je še dejal minister Arčon in povedal, da bo jesen namenjena operativnemu delu.

V nadaljevanju so člani komisije iz posameznih narodnostnih skupnosti predstavili položaj in razmere, v katerih te skupnosti delujejo. Predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Barbara Riman** je najprej nekaj besed namenila rezultatom popisa (več o tem pišemo na straneh od 15 do 17), potem pa ocenila, da je položaj slovenske manjšine na Hrvaškem načelno sicer dobro urejen, da pa pri uresničevanju zakonskih pravic marsikje in marsikaj škripa. Opozorila je, da Slovenci v Saboru nimajo svojega poslanca in da jih še s tremi drugimi predstavlja poslanka iz vrst albanske skupnosti, ki pa s Slovenci nima nobenih stikov. Omenila je tudi neambicioznost in pasivnost Slovencev, ko gre za volitve članov svetov narodne manjšine, zapostavljenost v medijih in nezmožnost spremljanja slovenske televizije, težave pri organizaciji učenja slovenskega jezika

in še vrsto drugih zadreg, ki vse skupaj vplivajo na to, da je dejanska slika položaja slovenske skupnosti na Hrvaškem slabša kot bi sklepali na podlagi opisa normativne ureditve.

(cr) 



Prva seja Komisije DZ za Slovence po svetu in v zamejstvu v tem mandatu. Foto: Urad vlade za Slovence po svetu in zamejstvu

NOVE TEHNOLOGIJE

3D tisk, pomemben del četrte industrijske revolucije

Konec septembra je SLO CRO Poslovni klub v Zagrebu predstavil Slovensko podjetje CGS plus iz Ljubljane, ki je v hotelu International v Zagrebu predstavilo tehnologijo industrijskega 3D tiska.

Industrija 4.0 je nemška državna iniciativa, ki se je začela leta 2010, na Hannoverškem sejmu. Nemška vlada je iniciativo preoblikovala v razvojne cilje države, podprla jo je Evropska unija in sledijo ji tudi ostale članice EU. Industrija 4.0 je sino-

nim za četrto industrijsko revolucijo, katere temeljno področje je digitalizacija poslovanja.

Med pomembnejša področja industrije 4.0 sodi tudi aditivna tehnologija – 3D tisk.

Podjetje CGS plus je zastopnik za industrijske 3D tiskalnike znamke Hewlett and Packard Jet Fusion ter vodilni slovenski ponudnik rešitev na področju računalniško podprtega načrtovanja za arhitekturo, gradbeništvo, strojništvo in geodezijo. 3D tisk ponuja številne prednosti, od personaliziranih proizvodov, kompleksnosti produktov, trajnostne naravnosti in možnosti recikliranja. Prihranki so pri materialu, času, kadru in transportu. Izdelki so narejeni v enem kosu, dolgotrajni in dovršeni do potankosti. Odpadnega materiala ni. 3D industrijski tisk ponuja nešteto kreativnih možnosti, izdelavo najbolj kompleksnih proizvodov in hitro prilagodljivost trgu, zato je pomemben deležnik industrije 4.0.

Strokovnjaki iz podjetja CGS plus so predstavili tudi spletno stran www.4print3D.com, na kateri je možno vnesti datoteko s svojim predmetom, program pa izračuna ceno izdelave predmeta, natisnjene v 3D tehnologiji.

Vesna V. Zmaić 



Vodja oddelka za 3D tisk in CAD Andrej Suhadolc je predstavil podjetje CGS. Foto: Samir Cerić Kovačević

Poklon žrtvam taborišča Kerestinec

Člani Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije (ZZB NOB) in Zveze antifašističnih borcev in antifašistov Hrvaške (SABA) so 14. julija položili vence pred spomenik žrtvam taborišča Kerestinec.

V preboju taboriščnikov, ki so ga organizirali komunisti v noči s 13. na 14. julij 1942 je sodelovalo več kot 100 zapornikov. Preboj se je tragično končal, rešilo se jih je samo 14, 36 je bilo takoj ubitih, 44 zajetih pa so 17. julija 1942 ustaši ustrelili v Dotrščini. Med žrtvami, katerih imena so vklesana na spomeniku, so tudi trije Slovenci: Albin Turk (1900) iz Celja, ki je uspel priti do gozda k partizanom, je padel v borbi z ustaši istega dne; drugi je Albin Vinček (1911) s Ptujkega polja (Markovci) ki so ga ujeli in ustrelili 17. julija 1942 v Dotrščini; tretjega, Stanislava Volčiča iz okolice Ljubljane pa so

prijeli kasneje in ustrelili v Jasenovcu. Polaganja vencev se je udeležilo veliko število članov obeh zvez, bilo je več govornikov, med njimi tudi **Milan Gorjanc**, član predsedstva ZZB NOB. Slovenske delegacije borcev so bile iz Cerkelj ob Krki, Krškega in Brežic, ki sodelujejo vsako leto.

Zadovoljen in ponosen sem, da sem se udeležil slovesnosti v spomin na ta tragični dogodek, v katerem so življenje izgubili mnogi antifašisti.

Slavko Alojz Kramar



Med imeni so trije Slovenci. Foto: SAK

Spomin na don Janeza Kranjca

V parku ob cerkvi sv. Antona Padovanskega v Nuniću pri Kistanju je bila 13. junija četrta spominska slovesnost v spomin na mučenca don Janeza Kranjca, doma iz Slivnice pri Celju. V tej cerkvi je bil don Janez kaplan, ko so ga domači četniki na božični večer leta 1941 zahrbtno zajeli in na grozovit način ubili. Spominski sveti maši, ki jo je daroval domači župnik iz Kistanja don **Ivan Perković**, je prisostvovala množica vernikov in predstavniki lokalnih oblasti. Ob tej priložnosti so tudi posvetili povsem obnovljeno cerkev sv. Antona Padovanskega, ki sta jo financirala občina in župni urad Kistanje.

O don Janezu Kranjcu je sicer mogoče več izvedeti v knjižici, ki jo je napisala spodaj podpisana.

Polona Jurinić



Obnovljena cerkev sv. Antona v Nuniću. Foto: Rok Jurinić

SLOVENŠČINA ZA OTROKE IN MLADE!

Slovenski dom Zagreb in Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb ob podpori Ministrstva za izobraževanje in šport Republike Slovenije organizirata pouk slovenskega jezika za otroke in mlade, ki ga bo vodil profesor **Jure Plut**.

Vse zainteresirane, ne glede na starost otrok, vladno vabimo, da se čim prej oglasijo na telefon: 01-6525 973 ali po e-pošti: slovinci-zagreb@zg.t-com.hr



Z nerešenimi vprašanji smo se naučili živeti

V začetku junija je veleposlaniško mesto v Zagrebu nastopil Gašper Dovžan, potem ko je vlada ob koncu mandata odpoklicala dotedanjega veleposlanika Vojislava Šuca. Gašper Dovžan (letnik 1976) je pravnik in diplomat z dolgoletnim delom na področju mednarodnih odnosov. Med drugim je bil svetovalec za mednarodne odnose v kabinetu predsednika vlade v prvem Janševem mandatu, namestnik vodje veleposlaništva v Berlinu, vodja Sektorja za splošne in institucionalne zadeve Direktorata za zadeve EU zunanjega ministrstva, operativno je vodil slovensko predsedovanje Svetu EU, na veleposlaniško mesto v Zagrebu pa je prišel z druge najpomembnejše funkcije na zunanjem ministrstvu, saj je bil državni sekretar pod ministrovanjem Anžeta Logarja. Z veleposlanikom Dovžanom se je pogovarjala Tanja Borčić Bernard.

Gospod veleposlanik, mandat na Hrvaškem ste nastopili pred polletjem. Gre za vaše prvo veleposlaniško mesto. S kakšnimi pričakovanji ste prišli v Zagreb?

S posebnimi pričakovanji se niti nisem obremenjeval. Po več kot dvajsetih letih v diplomatski službi, v kateri sem sem se pogosto srečeval z vprašanji slovensko-hrvaških odnosov, mi je popolnoma jasno, da gre za zahtevno delo, ki bo polno izzivov, napredek pri reševanju odprtih vprašanj pa počasen. Po drugi strani pa sem si želel, da odprta vprašanja ne zasenčijo široke palete dobrega slovensko-hrvaškega sodelovanja, ki poteka v gospodarstvu, turizmu, kulturi, športu in še kje. Pri svojem delu se trudim širši hrvaški javnosti pokazati predvsem to, izjemno pozitivno plat naših odnosov.

Na Hrvaškem ste zdaj že nekaj mesecev. Kakšni so vaši prvi vtisi o prestolnici Zagrebu?

Zagreb je vsekakor zanimivo mesto, ki ga prej nisem dobro poznal. Presenetilo me je število javnih poti v obliki stopnišč in pa dejstvo, da na hribovitem terenu pod Sljemenom službenih obveznosti brez avta praktično ni mogoče opravljati, z avtom pa

to prav tako ni enostavno, saj ni parkirišč. Pretreslo me je število kulturnih objektov in cerkva, vključno s katedralo, ki so zaradi hudih potresov pred dvema letoma tako močno poškodovani, da je gibanje v njih nevarno in bodo očitno še lep čas zaprti. Mislim, da je to za mesto precej travmatično. Najbolj pozitivna plat prestolnice je zeleno zaledje Sljemena, ki zagotavlja svež zrak, v prostem času pa omogoča stik z neokrnjeno naravo in dobre pogoje za pohodništvo in kolesarjenje.

Naloga vsakega veleposlanika je zastopati interese države, ki jo predstavlja. Pa vendarle, imate kakšne prednostne naloge?

Naloga veleposlaništva vsekakor je, da skozi različne oblike delovanja zastopa in uveljavlja slovenske interese na Hrvaškem. Seveda to terja aktivnosti pospeševanja političnega dialoga o dvostranskih vprašanjih in o evropskih in drugih mednarodnih temah skupnega interesa. Zahteva tudi spodbujanje gospodarskega in kulturnega sodelovanja ter sodelovanja na drugih področjih, kot so varnost, obramba, znanost, zdravstvo, transport in kmetijstvo. Ne smemo pozabiti tudi podpore pripadnikom slovenske skupnosti in

njihovim društvom, ki živijo in delujejo širom Hrvaške ter se srečujejo z različnimi izzivi. Prav tako pomembno je konzularno delo, ki ga Slovenci na Hrvaškem morda še najbolj neposredno občutijo; tako tisti, ki tu stalno ali začasno bivajo, kot tudi tisti, ki pridejo le na dopust in so soočeni s kakšnim od konzularnih primerov. Vsekakor vsi na veleposlaništvu skušamo delovati kot usklajena ekipa, čim bolj uravnoteženo, brez zapostavljanja katerikoli vsebin, ki so za našo državo pomembne.

Začeli ste tudi z obiski hrvaških županij. Najprej ste obiskali Reko, kjer je precej močna slovenska manjšinska skupnost.

Res je. Hrvaška ni le Zagreb. Želim spoznati nosilce političnih funkcij ter ekonomskega in kulturnega razvoja tudi na ravni županij in mest. Pri tem skušam spoznati tudi predstavnike slovenskih skupnosti širom Hrvaške. Le na tak način se bom lahko iz prve roke in celovito seznanil z razmerami na Hrvaškem, ki so relevantne tudi za Slovenijo. Poglobljeno razumevanje tukajšnjih razmer je predpogoj za uspešno delo veleposlaništva.

Politični odnosi med Slovenijo in Hrvaško so znali biti v preteklosti precej burni. V zadnjih nekaj letih je prišlo do zatišja in zdi se, da ta ladja zdaj kar mirno pluje. Kako ocenjujete trenutne odnose med državama?

Kot že rečeno, smo v preteklosti morda preveč izpostavljali zahtevna vprašanja, s katerimi smo se soočili po razpadu skupne države in jih v dobrih treh desetletjih nismo uspeli zadovoljivo rešiti v obojestransko korist. Mislim, da smo se medtem naučili živeti s temi vprašanji ne da bi ob tem pozabili ali zasenčili vse ostalo, kjer smo vendarle uspeli vzpostaviti dobro in intenzivno sodelovanje. Danes je Hrvaška partnerska država v EU in Natu, je na pragu prevzema evra in ima po tehnični plati zeleno luč Evropske komisije za vstop v



Novi veleposlanik Dovžan med predajo akreditivov predsedniku RH Zoranu Milanoviću ...



... na srečanju s hrvaškim zunanjim ministrom Gordanom Grlićem Radmanom na Dubrovnik forumu ...

schengen. Ta skupni politično-ekonomski in varnostni okvir in trideset let izkušenj vsekakor pomembno prispeva k temu, da imamo kljub številnim čerem danes sorazmerno mirno plovbo.

Predstavniki obeh držav so večkrat v zadnjih mesecih spregovorili o nujnosti rešitve vprašanja ribolova v Piranskem zalivu, poudarjali so nesmiselnost kaznovanja ribičev z obeh strani. Se kaj premika v tem dogovoru?

Do težav je prišlo, ker hrvaška stran za razliko od Slovenije ne priznava arbitražne rzsodbe. A arbitražna rzsodba je mednarodnopravno dejstvo, kar je Slovenija priznala in implementirala tudi v domačem pravnem redu. Vprašanje kazni ribičem je tako le del širše problematike, ki pa najbolj obremenjuje prav življenje slovenskih in hrvaških ribičev. Pogovori o režimu, ki bi prinesel praktične rešitve in razbremenil ribiče, potekajo, končne rešitve tega zapletenega vprašanja pa še ni. Na

slovenski strani končna rešitev po vsej verjetnosti zahteva tudi angažma parlamenta, torej zakonodajne veje oblasti.

Spoznali ste tudi že problematiko slovenske manjšine na Hrvaškem. Nedavno je hrvaški Državni zavod za statistiko objavil podatke o popisu iz leta 2021, po katerem je skoraj 2800 Slovencev manj na Hrvaškem kot jih je bilo pred desetimi leti. V čem vi vidite vzrok za tolikšen upad števila pripadnikov manjšine. Asimilacija?

Oba naroda že stoletja živita drug ob drugem oziroma drug z drugim, saj sta bila zelo dolgo sestavni del istih držav. V teh obdobjih je bilo veliko selitev Slovencev na Hrvaško, pa tudi Hrvatov v Slovenijo, ki so bile pretežno ekonomsko pogojene ali rezultat mešanih zakonov. V obdobju po osamosvojitvi obeh držav, torej v zadnjih dobrih tridesetih letih, pa se je zaradi težje gospodarske situacije na Hrvaškem dotok Slovencev, ki bi se za stalno priselili, precej zmanjšal. Zato menim, da rezultati popi-

sa niso le posledica procesa, ki mu pravite asimilacija, ampak tudi dejstva, da se slovenska skupnost brez dotoka novih ljudi iz Slovenije počasi stara. Verjamem pa, da bo s skupnim članstvom v EU in Natu ter kmalu tudi v območju evra in schengena, tu postopno prišlo do uravnoveženih migracijskih tokov v obe smeri in da se bodo številke stabilizirale. Razveseljivo pa je, da se število otrok, ki se na Hrvaškem želi učiti slovenskega jezika, z leti povečuje. Tu smo pred velikim in pomembnim izzivom; kako zagotoviti dovolj učiteljev, ki bodo strokovno usposobljeni za poučevanje slovenskega jezika in kulture.

Nedavno ste obiskali tudi naš Slovenski dom v Zagrebu. Ste se že seznanili s težnjami slovenske manjšine v Zagrebu, ki želi odkupiti prostore v Masarykovi, kjer deluje že desetletja? Lahko pri tem računajo na vašo pomoč? Kako ocenjujete idejo o teh prostorih kot o nekakšnem vseslovenskem središču in stičišču v hrvaški prestolnici?

Res je, skupaj s soprogo sva se udeležila otvoritve razstave o slovenskem pesniku Miranu Jarcu. Bil je lep večer in prijetno druženje. Že pred tem pa sem se seznanil z aktivnostmi, ki jih je slovenska skupnost v Zagrebu doslej vodila za nakup prostorov na Masarykovi v Zagrebu, ki pa še niso obrodile sadov. Pred dnevi sem tudi zaradi tega vprašanja obiskal Ministrstvo za prostorsko urejanje, gradbeništvo in državno premoženje ter opravil pogovor s pristojno državno sekretarko gospo **Sanjo Bošnjak**. Njeni sodelavci so mi pojasnili, da so bili v zadnjem času zaradi aktivnosti, povezanih z opravo posledic potresa zelo zasedeni, da pa so pri vprašanih neposredne prodaje kupcem, ki imajo prostore v dolgoročnem najemu (kar je tudi primer Slovenskega doma), vezani na predhodno soglasje državnega odvetništva. Državno odvetništvo pa je v nekaterih vsaj na videz podobnih primerih izdalo negativno mnenje. Razumel sem, da želi pristojno ministrstvo vnaprej razrešiti vse pravne dileme in se izogniti morebitnemu negativnemu mnenju državnega odvetništva. Vsekakor pričakujemo, da se bo postopek prodaje postopno premaknil z mrtve točke. Temu vprašanju bomo na veleposlaništvu še naprej namenili ustrezno pozornost.



... in ob obisku OŠ Pečine na Reki, kjer poteka pouk slovenščine. Vse foto: FB VRS

Hvala za pogovor.



Kulturna dogajanja

Jazz festival

V sredo, 5. oktobra je na Jazz festivalu v Tvornci kulture v Zagrebu nastopil Big Band RTV Slovenija s priznanimi slovenskimi in hrvaškimi solisti.

Big Band RTV Slovenija neprekinjeno deluje že od leta 1945 in se ponaša z dejstvom, da je med najstarejšimi tovrstnimi orkestri na svetu, danes pa ga sestavljajo predvsem mladi, virtuozi glasbeniki, ki s svojo profesionalnostjo ohranjajo izjemno visoko raven orkestralne jazzovske produkcije v Sloveniji.

Otroški filmski festival

Otroški filmski festival Kino Kino v Kinoteki Zagreb od 28. septembra do 2. oktobra se je začel s predvajanjem slovenskega otroškega filma v hrvaški koprodukciji *Kapa* in z otvoritvijo, na kateri je bila prisotna tudi slovenska filmska ekipa. Predstavitve filma *Kapa* je lepo uspela.

PIF - lutkovni festival

Na 55. lutkovnem festivalu - PIF v Zagrebu 17. in 18. septembra so si otroci ogledali tudi predstave slovenskih lutkovnih gledališč. Nastopila sta Mini Teater Ljubljana in Lutkovno gledališče Maribor. Mednarodna strokovna žirija je nagrado *Tibor Sekelj* za

predstavo z najbolj humanim sporočilom podelila gledališču Mini Teater za predstavo *Deklica z vžigalicami*. Otroška žirija pa se je soglasno odločila, da za najboljšo razglasi predstavo *Oblikovalec* v izvedbi Lutkovnega gledališča Maribor.

ART & GRAD

Med 15. in 21. septembrom se je Zagreb drugič spremenil v galerijo na prostem. Na več kot 300 reklamnih panojih so bila namesto reklamnih panojev nameščena umetniška dela hrvaških in letos tudi tujih umetnikov. Organizatorji so k sodelovanju povabili tri slovenske umetnike - **Marka Jakšeta, Roka Predina** in **Petra Tomaža Dobrilo**, ki so predstavljali svoja dela na več plakatnih mestih.

Mednarodni festival čipke

Od 9. do 11. septembra je bila Lepoglava čipkarsko središče sveta. V tem času je potekal 26. mednarodni festival čipke, kjer so klekljarice iz 9 evropskih držav (poleg Hrvaške, ki jo je predstavljala klekljarska skupina iz splitskega SKD Triglav, še Slovaške, Slovenije, Madžarske, Italije, Bosne in Hercegovine, Poljske, Malte in Belgije) predstavile lepoto in umetnost čipke. Poleg tradicionalnih so bile predstavljene tudi moderne čipke.

Tema letošnjega festivala je bila *Čipka in umetnost*, država partnerica pa je bila Slovaška.

Festival svetovne književnosti

Na jubilejnem 10. Festivalu svetovne književnosti sta letos gostovala dva slovenska avtorja. 8. septembra je v zagrebški knjigarni Fraktura na tribuni Dvojni portret gostovala pisateljica **Erica Johnson Debeljak**, 9. septembra pa se je v Razkrivanjih predstavil pisatelj **Drago Jančar**.

Filmski festival v Pulju

Na letošnjem, že 69. filmskem festivalu v Pulju, ki je bil med 16. in 24. julijem sta bila prikazana tudi dva slovenska filma, Orkester in Kapa ter dva, pri katerih je bila Slovenija ena od koproducentk. Poleg omenjene četverice so v programu študentskih filmov prikazali tri kratke filme študentov ljubljanske Akademije za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT).

Konec julija pa je bil še filmski festival v Motovunu, na katerem se je v program kratkih filmov uvrstil igrani film *Za vogalom* scenarista in režiserja **Martina Turka**, ki govori o medvrstniškem nasilju.

Stanka Herak 

RAZSTAVA O MIRANU JARCU

Skrivnostni iskalec resnice in lepote


Razstava, ki so jo ob 80. obletnici smrti slovenskega pesnika in pisatelja pripravili kot ulično razstavo v novomeški Knjižnici Mirana Jarca, je na Hrvaškem najprej krasila mestno knjižnico Ivana Gorana Kovačiča v Karlovcu, osrednjo knjižnico Slovencev na Hrvaškem, od 28. septembra pa je na ogled v Slovenskem domu Zagreb.

Miran Jarc predstavlja enega izmed vrhov slovenske ekspresionistične poezije. O njegovi kratki, vendar hkrati izjemno bogati življenjski poti je spregovorila avtorica razstave **Darja Peperko - Golob**. Po rojstvu v Beli Krajini se je Jarc kmalu preselil v Novo mesto, kjer je obiskoval gimnazijo in tudi maturiral. Njegovi sošolci so bili številni znani Slovenci, kot so Leon Štukelj, Anton Podbevšek, Božidar Jakac in drugi. Jarc je svojo pot nadaljeval v Zagrebu, kjer je vpisal študij slavistike, filozofije in tujih jezikov. V Ljubljani takrat namreč še ni bilo univerze. Ustanovili so jo leta 1919 in takrat se je tudi Miran Jarc vrnil v Slovenijo. Študija pa na žalost ni končal, saj je po smrti očeta moral poskrbeti za svojo družino in se zaposliti. Jarc je bil član novomeške kulturne skupine, ki si je želela sprememb po prvi svetovni vojni. Na enem izmed literarnih večerov leta 1920 je prebral svojo pesem *Skrivnostni romar*, ki jo je v Slovenskem domu Zagreb interpretirala **Alenka Murgelj**. Miran Jarc je objavil samo tri pesniške zbirke: *Človek in noč*, *Novembrske pesmi* in *Lirika*, napisal pa je več kot 250 pesmi. Večina jih je izšla prvič pred desetimi leti v *Zbirki zbranih del Mirana Jarca*. V Slovenskem domu smo slišali tudi interpretacijo njegove *Pesmi o družbi*, ki bi bila lahko napisana danes, saj se dotika sodobnih družbenih razmer. Jarc je poleg poezije napisal

tudi več romanov, povesti in esejev. Po njegovem romanu *Novo mesto* so posneli film *Veter v mreži*. Napisal je več dram, ki pa nikoli niso bile uprizorjene. Na razstavi smo lahko videli tudi delček njegovega ljubezenska pisma na kar 151 straneh, ki ga je napisal ženi Zinki, s katero je imel dve hčerki. Med drugo svetovno vojno je veliko prevajal, tudi iz srbsčine in hrvaščine, in sicer avtorje kot so August Šenoa in Miroslav Krleža. Največ je sicer prevajal iz francoščine, nemščine in ruščine. Jarčeva življenjska pot se je končala med vojno v Kočevskem rogu, njegov grob ni znan. Na razstavi smo Jarca spoznali še kot glasbenika in lutkarja, izvedeli pa tudi, da je bil leta 2012 uvrščen med klasike slovenske književnosti. Prispevek o razstavi lahko poslušate v oddaji Sotočja, od 31:50 minute naprej na povezavi: <https://prvi.rtvlo.si/podkast/sotocja/298/174903309>. Poleg članov Slovenskega doma Zagreb in drugih obiskovalcev se je odprtja razstave udeležil tudi novi slovenski veleposlanik **Gašper Dovžan** s soprogo **Ano**, druženje obiskovalcev pa se je nadaljevalo v klubu Moja dežela.



Avtorica razstave Darja Peperko-Golob. Foto: akm

(tbb) 


VERZI LJUBEZNI

Slovenska poezija na festivalu v Samoboru

Na festivalu ljubezenske poezije Vrazova Ljubica v Samoboru se je tudi letos slišala slovenska poezija. Festival se že od leta 1990 odvija v spomin na Julijano Cantilly (1812-1842), znamenito samoborsko Ljubico in večno ljubezen slovensko-hrvaškega ilirskega pesnika Stanka Vraza (1810-1851).

Festival je letos potekal od 1. do 12. junija, vsak večer so hrvaški pesniki brali svojo poezijo, zadnji dan pa je bilo Srečanje pesnikov, ki se je začelo na Ljubičinem grobu in nadaljevalo v Prehodu hrvaških pesnikov, kjer so slovesno odkrili ploščo z verzom pesnice **Acije Alfirević**.

Verze so nato pri Galeriji Prica recitirali ugledni hrvaški pesniki ob glasbi kantavtorice **Nine Romić**. Pesem *Njen klobuk z belimi pikami* slovenske pesnice, igralka in režiserke iz Kulturnega društva Drugi oder iz Brežic, **Mojce Florjanič**, je recitirala njena kolegica **Lea Zagmajster Jovanović**, saj se avtorica ni mogla udeležiti dogodka. Predstavili so tudi Zbirko hrvaške ljubezenske poezije iz leta 2021, v kateri je izšla pesem **Slavice Jarkovič** iz Kopra, ki jo je napisala na povabilo Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, dolgoletnega partnerja Festivala.

(akm) 

Lea Zagmajster Jovanović recitira pesem *Njen klobuk z belimi pikami*. Foto: akm



Njen klobuk z belimi pikami

Nekega dne sva stopila na podstrešje vajinih spominov. Ogromno, veličastno shrambo vajinega življenja, ki sem se je tako zelo bala.

Spotikala sem se ob stvari, ki so barvale zgodbe vajine velike ljubezni. Besede, ki si jih izgovarjal s posebno energijo, so plavale okrog mojega telesa in me opominjale na to, kako posebna je bila. Kako si jo ljubil. Kako sta risala skupne spomine. Kako sta gradila mostove. Kako sta si želela skupaj starati.

Stala sem tam in bolečina je okoli mene tkala nevidno kopreno. Opirala sem se nanjo in se lovila v njene niti. Nekatere so zdržale pod pritiskom mojih temnih misli, druge so pokale in kričale.

Po nečem, kar bi mi reklo, da so to samo spomini. Po tvojem objemu, ki bi mi rekel, da si dobro in da si do konca prebolel. Po tem, da začutim, da me boš lahko nekega dne ljubil tako, kot si ljubil njo.

In na robu podstrešja je sameval slamniki z belimi pikami. Ležal je ta, sam in zapuščen, poln zgodb in spominov. Zrla sem vanj z vsemi svojimi strahovi in bolečino. In podal si mi ga ...

In sedaj je moj. Nosim ga vsakič, ko me mora varovati. Hvaležna in pomirjena. Z vsemi vajinimi in mojimi strahovi in spomini.

Mojca Florjanič

RAZSTAVA V NUK

Plečnikova knjižnica: Ustvarjena za vse čase

Ob 150-letnici rojstva arhitekta Jožeta Plečnika (1872–1957) je Vlada Republike Slovenije razglasila leto 2022 za Plečnikovo leto. Dodatna spodbuda za to je bil tudi nedavni vpis izbranih Plečnikovih del v Ljubljani na UNESCO Seznam svetovne kulturne in naravne dediščine. Plečnik je prestolnico in arhitekturno krajino Slovenije zaznamoval z izjemnim opusom, svoj pečat pa je pustil tudi na Dunaju, v Pragi in Beogradu, pa tudi na Hrvaškem. Ena njegovih največjih mojstrov in je knjižnična palača na Turjaški ulici v Ljubljani. Po več kot kot osemdesetih letih od njene izgradnje še vedno več kot upravičeno odmevajo Plečnikove besede: »To je nekaj, kar je ustvarjeno za vse čase.«

Velikemu arhitektu se z razstavo *Plečnikova knjižnica: ustvarjena za vse čase* poklanjamo tudi v Narodni in univerzitetni knjižnici, v prostorih NUK je na ogled od 15. junija do 12. novembra. V prvi vrsti je poklon arhitektovemu razmisleku o tem, kakšno vlogo ima knjižnica v življenju posameznika, mesta in

naroda, hkrati pa tudi spoštovanje do najmanjših podrobnosti, ki jih je vpletel v zunanjščino in prostore svoje izjemne palače. V razstavnih dvorani NUK v središče postavljamo stavbo knjižnice. Razstava je zasnovana kot prikaz dokumentov, načrtov, fotografij in zapisov, ki obiskovalca s spremnim besedilom vodi skozi desetletno obdobje prizadevanja za izgradnjo univerzitetne knjižnice in gradnjo, nekaj prostora pa je namenjenega tudi zgodbi knjižnice v letih pred tem in v času nesrečnega dogodka nekaj let po vselitvi v dograjeno palačo. Na ogled so Plečnikovi načrti in drugi dokumenti, ki so spremljali prizadevanja, načrtovanje in gradnjo nove knjižnice, gradivo arhiva Akademске akcije za gradnjo univerzitetne knjižnice, fotografije ter časopisi, ki so pisali o nujnosti gradnje in poročali o poteku del. Na ogled pa smo postavili tudi nekaj predmetov, katerih zgodbe so povezane z mojstrom arhitektom ali njegovo knjižnično palačo.

Avtorji razstave Plečnikova knjižnica: ustvarjena za vse čase so dr. **Damjan Prelov-**

šek, priznan umetnostni zgodovinar, ki sodi med največje poznavalce Jožeta Plečnika, prof. mag. **Tadej Glažar**, prodekan Fakultete za arhitekturo UL in **Žiga Cerkvenc** iz NUK.

Palača znanja, ki jo lahko občudujemo kot obraz Plečnikovega stremljenja k arhitektura perennis - arhitekturi večnosti, vabi na ogled!

Helena Janežič 




Fasada NUK z Dolinarjevim kipom Mojzesa. Foto: Maj Blatnik

Razstava o Plečniku

Člani Slovenskega doma Zagreb in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb smo v soboto, 15. oktobra v Mestnem muzeju Ljubljana obiskali razstavo *Plečnik: metropola, kraj, vrt*. Z vodičko **Leo**, ki nas je popeljala po razstavi, smo si z velikim zanimanjem ogledali Plečnikov arhitekturni opus in inovativne ideje ter tehnike, ki jih je uporabljal pri svojem raznovrstnem ustvarjanju. Osrednja postavitev je organizirana okoli treh prisodob, ki so tudi v naslovu - metropole, kraja, vrta. Avtorica razstave je **Nika Grabar, Maruša Zorec** pa jo je oblikovala.

Ljubljana ni daleč - razstava je na ogled do 12. februarja 2023, ve-
lja si jo ogledati!

(akm) 



POLIGLOT IN PREVAJALEC

Ferdinand Kolednik, rešitelj prebivalcev Žirja

Maja je minilo 115 let od rojstva Ferdinanda Kolednika, duhovnika, poliglota in prevajalca, svetovnega popotnika, ki je leta 1943 na otoku Žirje pred streljanjem in gotovo smrtjo rešil 630 prebivalcev tega otoka. Lanskega septembra so mu v znak zahvale otočani postavili spominsko ploščo in darovali mašo v tamkajšnji župnijski cerkvi, o čemer smo pisali tudi v Novem odmevu.

Pred Šibenikom se razprostira 12 kilometrov dolg otok Žirje. Od nekdaj je bil otok pomembno vojaško oporišče s topniškimi položaji. Otočani se s hvaležnostjo spominjajo dramatičnih dogodkov iz II. svetovne vojne, ko je celotno prebivalstvo otoka pred pobojem rešil duhovnik Ferdinand Kolednik. Po kapitulaciji Italije so leta 1943 otok Žirje želeli zasedi Nemci. Domači partizani so se temu uprli. Nemci so zbrali vseh 650 otočanov ter jih nameravali ustreliti. V zadnjem trenutku je Kolednik prosil nemškega poveljnika za usmiljenje in tako so vsi ostali živi, sam pa je s tem tvegal življenje. Nemci so ga odpeljali v Šibenik in nato v Nemčijo. Februarja leta 1945 so ga gestapovci izvlekli iz spovednice v frančiškanski cerkvi in od njega zahtevali naj izda, kaj so pri spovedi povedali prisilni

delavci iz Francije. Ker tega ni hotel storiti, so ga obsodili na smrt, vendar se je na srečo vojna končala pred izvršitvijo obsodbe. Ob vrnitvi v domovino pa so ga aretirale nove oblasti, ker ni imel dokumentov. Koledniku so se prebivalci otoka Žirje septembra lani poklonili s postavitvijo spominske plošče in mašo v župnijski cerkvi.

Ferdinand Kolednik se je rodil 24. maja 1907 v Mariboru, šolal se je pri salezijancih na Rakovniku in v Veržeju ter pri trapistih v Rajhenburgu. Pri trapistih, ki so prišli iz Francije, se je naučil francoščine. Študij bogoslovja je končal v Zagrebu in bil leta 1932 posvečen v duhovnika. Kot duhovnik je nekaj časa deloval v šibeniški in zadrski škofiji. Leta 1935 je v Franciji postal voditelj jugoslovanske misije za izseljence. Na Sorbonni je vpisal študij filozofije. Doktoriral je v Montpellierju. Leta 1940 se je vrnil v Dalmacijo in deloval na otoku Žirje.

Takoj po 2. svetovni vojni je kot duhovnik deloval med Slovenci v begunskih taboriščih na avstrijskem Koroškem, nato pa v Kanadi (kjer je dobil kanadsko državljanstvo) in med Indijanci v Ekvadorju. Zaradi slabega zdravja, kar je bilo posledica nacističnega zapore, se je vrnil v Evropo, kjer je skrbel za mnoge begunce po vojni. Dom je našel v Podgorju v Rožu v Avstriji, blizu slovenske meje kjer je s pomočjo dobrotnikov zgradil dom za ostarele duhovnike, begunce iz komunistične Jugoslavije, najprej imenovan Jurčičev dom, nato Domus Christi. Po njegovi smrti je celovška škofija tam uredila Dom sv. Klare, ki so ga do leta

2004 vodile slovenske šolske sestre. Danes ta dom upravlja Caritas.

V Sloveniji je Ferdinand Kolednik znan predvsem kot prevajalec slovenske književnosti v tuje jezike. Tekoče je obvladal enajst jezikov. V francoščino je prevajal zlasti Jurčiča in Finžgarja. S sestro Kati Kolednik-Zupančič je prevajal v nemščino. Povest *Jurij Kozjak* je prevedel v 9 jezikov in oskrbel mnoge ponatise, po njegovih besedilih pa so izšli prevodi še v okoli 40 drugih jezikih. Za prevod te povesti v 50 jezikov se je odločil v zahvalo za rešitev pred usmrtnitvijo zaradi ilegalnega prehoda čez mejo po koncu vojne. Vojak, ki bi ga moral ubiti, je v njem prepoznal slavnega prevajalca povesti *Jurij Kozjak* in ga pustil pri življenju. Nekatere Kolednikove knjige, kot npr. življenjepisa slovenskega mučenca Alojzija Grozdeta, so bile po drugi svetovni vojni do osamosvojitve Slovenije prepovedane. Narodna in univerzitetna knjižnica jih je hranila v skrivnem fondu D. Za prevode je dobil pomembna mednarodna priznanja, zlasti v Franciji, leta 1967 pa je postal tudi častni član slovenskega prevajalskega društva.

Kolednik ni nek mitološki lik, je resničen junak, ki še čaka priznanje svoje domovine in natis zbirke objavljenih in neobjavljenih prevodov.

Ferdinand Kolednik je umrl 1. septembra 1981 v Podgorju na Koroškem.

Po različnih virih priredila:

Polona Jurinič, dab 



Ferdinand Kolednik s kitajskim kardinalom Tienom. Foto: osebni arhiv

UČENJE SLOVENSKEGA JEZIKA UČENJE SLOVENSKEGA JEZIKA

PO MODELU C



Poštovani roditelji i skrbnici,

obraćamo Vam se s informacijama o mogućnosti besplatnog učenja slovenskoga jezika po modelu C u školi koju pohađa Vaše dijete.

Što to znači?

Nastava slovenskog jezika po modelu C izvodi se u trajanju od pet školskih sati tjedno te obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, geografije, povijesti, glazbene i likovne umjetnosti. Ocjena postignuta tijekom školske godine upisuje se u svjedodžbu. Za sve učenike je osiguran besplatni didaktički materijal. U suradnji sa slovenskim organizacijama u Republici Hrvatskoj polaznicima slovenskog jezika se omogućuje besplatna jednodnevna ekskurzija u Sloveniju.

Tijekom nastave učitelji koriste suvremene pedagoške metode poučavanja pri čemu djeca slovenski jezik uče prije svega kroz igru te na taj način poboljšavaju svoje jezične kompetencije.

Učenje slovenskog jezika i kulture po modelu C u osnovnoj školi koju pohađa Vaše dijete omogućava Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Slovenski jezik danas više nije samo jezik pripadnika slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj, već je i jezik susjeda pa Vas pozivamo da iskoristite ovu mogućnost te pružite Vašem djetetu priliku za učenje slovenskog jezika. Svoju namjeru o uključivanju u nastavu slovenskog jezika u školi možete izraziti učiteljici Vašeg djeteta, odnosno razredniku/razrednici.

Spoštovani starši in skrbniki!

Na vas se obraćamo z informacijami o možnosti brezplačnega učenja slovenskega jezika po modelu C v šoli, ki jo obiskuje vaš otrok.

Kaj to pomeni?

Pouk slovenskega jezika po modelu C se izvaja pet šolskih ur na teden in vključuje učenje jezika in književnosti narodne manjšine, zemljepisa, zgodovine, glasbe in likovne umetnosti. Ocena dosežena v šolskem letu se vpiše v spričevalo. Za vse učence je zagotovljeno brezplačno didaktično gradivo. V sodelovanju s slovenskimi organizacijami v Republici Hrvaški je za učence slovenskega jezika organizirana tudi brezplačna enodnevna ekskurzija v Slovenijo.

Učitelji pri pouku uporabljajo sodobne pedagoške metode poučavanja, pri čemer se otroci učijo slovenski jezik predvsem skozi igro in tako izpopolnjujejo svoje jezikovno znanje.

Učenje slovenskega jezika in kulture po modelu C v osnovni šoli, ki jo obiskuje vaš otrok, omogoča Ministrstvo za znanost in izobraževanje Republike Hrvaške.

Slovenski jezik danes ni več samo jezik pripadnikov slovenske narodne manjšine na Hrvaškem, ampak tudi jezik sosedov. Zato vas vabimo, da izkoristite to priložnost in svojemu otroku omogočite učenje slovenskega jezika. Svojo željo o vključitvi otroka v pouk slovenskega jezika v šoli lahko izrazite otrokovemu učitelju, torej razredniku/razredničarki.



REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti i
obrazovanja



INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES



ZVEZA SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM
SAVEZ SLOVENSkih DRUŠTAVA U HRVATSKOJ

Železna cesta rekordov

Večerova priloga V soboto ima v četi odličnih kolumnistov tudi pisca iz hrvaških logov. Našim bralcem vsak mesec prinese s satiro začinjena besedila, v katerih slovensko bralstvo seznanja s tragikomičnimi dogodki in dejstvi s Hrvaške. Ime mu je Renato Baretić in ob njegovih kolumnah se večinoma kislo (na)smejimo. Ker bi se lahko (ali pa se je) zgodilo tudi pri nas, v Sloveniji.

V zadnji kolumni nas je tako seznanil z zgodbo, ki bi zagotovo sodila v Guinnessovo knjigo (norih) rekordov, da so vsi hrvaški vlaki, ki so last državnega podjetja, poimenovanega Hrvaške železnice, v letu dni nabrali za skupno dve leti zamud! Tega podatka, nas je seznanil kolumnist, sicer književnik in novinar, nikoli ni nihče zanikal. Priznam, da sem imel kar nekaj težav, da sem razvozlal to zapleteno matematično – fizikalno formulo, po kateri lahko iz enega leta dni narediš dve.

Kolumnist pa seveda ni nehal pri tem rekordu in je dodal modro misel nekega posameznika, ki je zapisal, da je mogoče stanje v neki državi najlažje oceniti po stanju njene železnice. Kako razvejana je njena železniška mreža, kako točni in hitri so njeni vlaki, kako zelo so pozimi ogrevani in poleti hlajeni - tako funkcionalna je tudi država. Kako čista so stranišča na koncu vagona, tako je tudi stanje v državi. Železnica je odraz urejenosti države v malem.

In kar ni nehal. Dodal je še, da gre za podjetje, v katerem se zaposlujejo partiji zvesti kadri. In tu pride trenutek, ko se začnemo naslajati nad razmerami pri sosedih. Ampak, čakaj, ... Stop, stop! Na srečo podjetje, ki ga pri nas imenujemo Slovenske železnice, javno ne beleži zamud – če jih, jih zagotovo skrivajo v blindiranem sefu v direktorjevi pisarni. Gre za podjetje, ki se omenja vsakokrat, ko modrujemo o življenju brez ogljičnih izpustov in prehodu iz avtomobilov na javni promet. Izkušnje, ki jih imamo s tem sicer sijajnim prevozom, ki v tujini, predvsem na zahodu, odlično funkcionira, so verjetno zelo podobne hrvaškimi. Če bi imeli pri nas francoske proge in francoske vlake, bi iz Maribora, kjer živim, v glavno mesto Ljubljana prispel v pol ure. Današnji vozni red kaže, da bi v Ljubljano najhitreje prispel v uri in 46 minut. Pred časom so vehementno obljubljali, da bomo v Ljubljani kmalu v 90 minutah. To

je ura in pol, torej nam bo uspelo potovanje skrajšati za rekordnih 16 minut. Kar je še vedno eno uro več, kot če bi živel v Franciji.

Ko sem imel možnost, da bi uporabljal storitve Slovenskih železnic (delovno mesto v Zagrebu in kasneje v Ljubljani) ob dejstvu, da živim praktično na prvem peronu mariborske železniške postaje in da je bil moj zagrebški dom in delovno mesto v Ljubljani praktično na glavni železniški postaji, sem vlak uporabil ob redkih priložnostih. Ni šlo le za obupno dolgo potovanje. Tiste, ki so in še sestavljajo vozne rede, sem namreč sumil, da

so pod vplivom nevarnih in hudih substanc. Naj ponazorim: hitri vlak, ki te iz prestolnice v Maribor pripelje v uri in 50 minut, z ljubljanske železniške postaje odpelje ob 15.15. Če vemo, da se normalni delovni čas v naši državi izteče ob 15. uri, me je vedno zanimalo, kako tistim, ki z delom končajo ob tej uri in živijo v delu Ljubljane, precej oddaljenem od železniške postaje, uspe do vlaka – v najhujši prometni konici – v 15 minutah. Kakšne substance moraš uživati, da vozni red nastaviš ob 15.15? In koliko bi jih šele potreboval potnik, ki bi ta vlak zamudil in se prepustil popoldnevu, preživetem na vlakih, ki v Maribor prispejo krepko čez 18. uro?

To, da železnice nikakor ne moremo spraviti v normalno življenje, seveda pripisujem pomanjkanju denarja, še bolj pa tistemu, kar je ugotovil že Renato – da so železniška podjetja pač poligon za umeščanje zvestih, a nesposobnih partijskih kadrov, ki jim dajo nalogo, da pripravijo – vozni red. In da potovanje skrajšajo za rekordnih 16 minut. Stanje v državi je res možno meriti s stanjem železnice. Sem že zapisal, da se Renatovim opisom dogodkov na Hrvaškem pri nas le kislo nasmehnemo?



Železniška postaja v Mariboru leta 1961. Veliko se od takrat ni spremenilo. Foto: Jože Gal/Večer